

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ:
2004-2019 YEREL SEÇİMLERİN İNCELENMESİ**

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Ü. Belma TOKUROĞLU**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
AMME İDARESİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

ARALIK - 2019

**YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ: 2004-2019 YEREL
SEÇİMLERİN İNCELENMESİ**

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
AMME İDARESİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2019

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ tarafından hazırlanan “Yerel Yönetimlerde Kadının Temsili – 2004 – 2019 Yerel Seçimlerin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Amme İdaresi Anabilim Dalında Kamu Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Ü. Belma TOKUROĞLU

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Üye: Prof. Dr. Tevfik ERDEM

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Üye: Doç. Dr. Tuğça POYRAZ TACOĞLU

Beşeri ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Tez Savunma Tarihi: 17 / 12 /2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ
17/12/2019

YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ: 2004-2019 YEREL SEÇİMLERİN
İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Aralık 2019

ÖZET

Temsili demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarından biri yerel seçimlerdir. Yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarının oluştuğu ve bireylerin kendilerini temsil edecek temsilcilerini belirlemesi açısından yapılan mahalli idareler seçimleri önem arz etmektedir. Bu çalışmada dünya üzerinde toplumların yarısını oluşturan kadınların, Türkiye’de siyasal temsil ve cinsiyet ayrımı özelinde incelemesi yapılmıştır. İncelemeler 2002 yılından sonra meydana gelen yerel seçimler üzerinden yapılmış ve sonuçlarının karşılaştırılarak analizi elde edilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimlerdeki durumları, 5 yılda bir yapılan mahalli idare seçimlerinin sonuçlarına göre analiz edilmesi bu çalışmanın kapsamını oluşturmuştur. Bu seçimlerin belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği ve belediye meclis üyeliği özelinde verileri derlenerek karşılaştırmalı sonuçları elde edilmiştir. Türkiye’de her seçim döneminde kadınların temsilde değişiklikler meydana gelip gelmemesi ile istenilen düzeye ulaşıp ulaşılamaması durumu incelenmiştir. Çalışma sonucunda yerel seçimlerin incelemeleri ile kadın temsiline yönelik bulgular ortaya konmuştur. Büyükşehir ve il belediyeleri, il genel meclisleri, ilçe ve belde belediye başkanlıkları ile belediye meclis üyelikleri alanlarında ortaya konan sonuçlar kadın temsili yönünden yetersiz temsili desteklemiş, bu kapsamda önerilere yer verilmiştir.

Bilim Kodu : 111611
Anahtar Kelimeler : Siyasal temsil, yerel siyaset, yerel yönetim, seçim, kadınların temsili
Sayfa Adedi : 53
Tez Danışmanı : Dr. Öğretim Üyesi Belma TOKUROĞLU

REPRESENTATION OF WOMEN IN LOCAL GOVERNMENTS: ANALYSIS OF LOCAL
ELECTIONS BETWEEN 2004 AND 2019

(M. Sc. Thesis)

Perihan DİKTAŞ ALKOÇ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

December 2019

ABSTRACT

Local election is one of the essential elements of representative democracy. Local elections, which bring the decision making bodies of local governments into existence, have also importance in the sense that individuals can choose their own representatives to make decisions on behalf of them. This present study includes the researches on gender discrimination and political representation in Turkey in terms of women, who constitute almost half of the number of people in the world. These researches were made by comparing and analysing the local elections which have come into existence since 2002 until now. This study was created by considering and analysing the position of social gender equality within local governments according to the results of the local elections, happening in each 5 years. In question results were found out by compiling and comparing the datas of the elections of mayoralty, the elections of general provincial council and the elections of municipal assembly. It was examined if there is any change happened to the representation of women in each election period, and whether this change reached the expected level. As a result of this study, the exploration of local elections and the evidence on the representation of women are revealed. It is proved that representation of women is not efficient in municipalities, metropolitan municipalities, general provincial councils, presidents of the assemblies and councillorship. The thesis includes some suggestions on this issue.

Science Code : 111611
Key Words : Political representation, local government, local politics, election,
representation of women
Page Number : 53
Supervisor : Dr. Belma TOKUROĞLU

TEŞEKKÜR

Bu tez için kaynak araştırılması ve hazırlanmasında bilgisi ve tecrübeleri ile bana destek olan saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üy. Belma TOKUROĞLU'na ve projemde jüri üyesi olan Prof. Dr. Tefvik ERDEM ve Doç. Dr. Tuğça POYRAZ TACOĞLU e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Ayrıca yüksek lisansa başlamamda, süreç boyunca maddi ve manevi desteklerini sunmada tereddüt etmeyen canım annem Şahzade Diktaş'a ve babam Bayram Diktaş'a, bana sürekli destek veren abim, ablam ve kardeşim ile kıymetli MEB çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmam boyunca her konuda benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen ve zamanını sonsuz sunan sevgili eşim İbrahim ALKOÇ' a ve Mira'mıza sevgilerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. SİYASAL TEMSİL VE YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ	5
2.1. Temsil Kavramı ve Siyasal Temsil.....	5
2.1.1. Genel Olarak Temsil.....	5
2.1.2. Siyasal Temsil.....	6
2.1.3. Türkiye’de Siyasal Temsil ve Toplumsal Cinsiyet Ayrımı	7
2.2. Yerel Yönetimlerde Temsil	9
2.3. Yerel Siyasette ve Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili	12
2.3.1. Türk Kadınının Siyasal Temsil Hakkını Elde Ediş Süreci	13
2.3.2. Türkiye’deki Kadınların Politikaya İlgisini Etkileyen Öğeler.....	18
2.3.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kadının Konumu	21
2.3.4. Yerel Yönetimlerde Kadın Temsilcilerin Gerekliliği ve Etkileri	25
2.3.4.1. Yerel yönetimlerde temsilde kadının karşılaştığı sorunlar	25
3. YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ: 2004-2019 ARASI YEREL SEÇİMLER	27
3.1. 2004-2019 Yerel Seçimlerinde Kadının Temsili	27
3.1.1. 2004 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler	28
3.1.2. 2009 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler	30

	Sayfa
3.1.3. 2014 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler	32
3.1.4. 2019 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler	35
3.2. Kadının Yerel Siyasete Katılımına Yönelik Bulgular	39
3.3. Kadınların Temsil Oranının Arttırılması için Yapılması Gerekenler	42
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	45
KAYNAKLAR	49
ÖZGEÇMİŞ	53

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. 2004 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri	30
Tablo 3.2. 2009 Yerel seçimlerinde partilerin kadın başkan adayları	31
Tablo 3.3. 2009 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri	32
Tablo 3.4. 2014 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri	33
Tablo 3.5. 2019 Yerel seçimleri partilerin kadın başkan aday sayıları.....	36
Tablo 3.6. 2019 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri	38
Tablo 3.7. Belediye başkanlığı genel yüzdesi.....	39
Tablo 3.8. İl genel meclisi genel yüzdesi.....	40
Tablo 3.9. Belediye meclisi üyeliği genel yüzdesi	40

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. 2004 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları	29
Şekil 3.2. 2019 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları	36
Şekil 3.3. 2019 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları	37

SİMGELER VE KISALTMALAR

A.g.b.	Adı Geçen Bildiri
A.g.e.	Adı Geçen Eser
A.g.m.	Adı Geçen Makale
AB	Avrupa Birliği
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
Akt.	Aktaran
B	Basım
BM	Birleşmiş Milletler
C	Cilt
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
Çev.	Çeviren
Der.	Derleyen
Ed.	Editör
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
m	Madde
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
S	Sayı
s	Sayfa
Y	Yıl
YSK	Yüksek Seçim Kurulu

1. GİRİŞ

Bireylerin toplumsal yaşam içerisindeki ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla gerekli hizmetlerin kurumsallaştığı yerler çoğunlukla yerel yönetimler olmaktadır. Günümüzde iletişim ve ulaşım imkânlarının artmış olması birçok insanın hemen her konuda bilgi sahibi olmasını sağladığından, insanlar kendileri ve kendilerine sunulan hizmetler konusunda söz sahibi olmak ve özellikle yerelde yönetimin kararlarına katılmak istemektedirler.

Yerel yönetimler, halkın gereksinimlerine göre kararlar alan ve hizmet sunan kurumlardır. Bu kurumlar demokratik yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olarak düşünülmekte ve bu kurumlara halk katılımını sağlayarak halkın kendi kendisini yönetmesi kısmen de olsa mümkün kılınabilmektedir. Yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş bu kurumsal yapılar, aynı zamanda aktif siyasetin yaygınlaştırılması, demokratik bir yapının oluşturulması ve yönetimin tabana yaygınlaştırılması açısından da önem arz etmektedir. Bu kapsamda ulusal siyasetin etkisinden ayrı düşünülmesi de neredeyse olanaksızdır. Yerel düzeydeki siyasetin ülke genelindeki siyasete etki etmesi sonucunda devletin ve rejimin genel hatlarının netleşmesini de sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Yerel yönetimler, insanların yöneticilerle iletişim kurabilmesi, hizmetlerin değerlendirebilmesi ve etkinliğini sorgulayabilmesi, yönetimde söz sahibi olabilmelerine imkân tanınması açısından önemli görülmektedir. Demokratik rejim ve kararların istikrarını sağlayabilmek için yerel yönetimlerde demokrasinin ve katılımın sağlanması bir göstergedir diyebiliriz. Bu bağlamda karar alma süreçlerine katılım ve temsil, demokratik bir yerel yönetimin varlığı için zaruridir. Demokrasinin temsilcisi şeklinde nitelik kazanan yerel yönetimler de subsidiarite ilkesiyle hizmete en yakın birimler olarak temsil yetkisini kullanılmaktadır. Demokratik yerel yönetim birimlerinde de, bu birimlerde yaşayan halkın karar alma süreçlerine aktif katkısı ve var olan sivil toplum kuruluşlarının sürece desteği önemlidir.

Tarihi sürece bakıldığında, yerel yönetim konusunda ilk adımın Osmanlı döneminde Altıncı Daire-i Belediye ile atıldığı söylenebilmektedir. Çağdaşlaşma yolunda desteklenen yerel yönetimler, merkezin etkisinden kurtulamamıştır. Tanzimat fermanı ve II. Meşrutiyet ile belediyeler güçlendirilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyet dönemi ile birlikte yerelde yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1924 Anayasasının getirdikleri ve 1930 yılında

çıkartılan Belediye Yasası demokratikleşme için önemli adımlar olarak görülmüştür. Yapılan yasal değışiklikler ve sonrasında gelen anayasal çalışmalar yerel yönetimleri daha fazla güvence altına almış ve güçlendirmiştir, bu çaba demokratik süreci de desteklemiştir.

Özellikle demokratik yönetim konusunda, ister merkezi hükümet düzeyinde olsun isterse yerel yönetimler düzeyinde olsun, siyasi temsil ve katılım mekanizmaları bu çalışmada öncelikle incelenen konuların başında gelmektedir.

Kadınların aktif olarak siyasete katılımında yer alamamaları ile kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları engeller arasında bağlantı vardır. Kadınların aile içindeki görevleri üstlenmeleri sonucunda kamusal alanda yeterince var olamamaları, eğitim görmek ve meslek edinmek hususunda karşılaştıkları engeller sonucunda ekonomik özgürlüğe sahip olamamaları aktif siyasete katılmalarının önündeki en önemli engellerdir diyebiliriz. Bundan dolayı da kadınların karar alma süreçlerine dâhil olarak siyasette temsil oranlarının artması kadınların önündeki engellerin de aşılmasını sağlayacaktır. Kadınların ev ve aile alanından çıkarak kamusal alana dâhil olmaları; eğitim, meslek-çalışma-kariyer yapabilme imkânlarına ulaşarak kendi kimliklerini oluşturabilmeleri siyasal alanda faaliyet gösterebilen bireyler olmalarını kolaylaştıracaktır. Bu nedenle öncelikle, kadınların siyasal faaliyetlere katılımının ve siyasal alandaki temsilinin göstergelerle ortaya konulması, kadınların siyasal alandaki temsilini olumsuz olarak etkileyen faktörlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Aile içinde gerçekleştirilen çocuk bakımı, ailenin yaşadığı evin temiz tutulması, aile üyelerinin beslenmesi, aileye ait harcamaların yapılması, aile üyelerinin ekonomik ve tasarruflu davranması, hastaların bakımı gibi özel alana mahsus sayılan ve kadının üzerinde bir görev olarak nitelenen tüm bu işler özel değil tam tersine siyasetidir. Bu nedenle kadınların ailenin yapısını ve yaşamını etkileyecek siyasi kararlara katılımı ve söz konusu siyasi kararların alındığı siyasi kurumlarda bir vatandaş olarak görev alması kaçınılmazdır diyebiliriz.

Kadınlar Osmanlı'dan itibaren toplumsal ve siyasal temsilin içerisinde yer alabilmek için mücadele vermişlerdir. 1924 yılında Nezihe Muhiddin önderliğinde "Kadınlar Halk Fırkası" kurularak siyasal temsilin içinde yer alma istekleri resmi olarak ilk kez dile getirilmiş ancak reddedilmiştir. Daha sonra çıkartılan bir dizi kanunla kadınlar, 1930'da belediye seçimlerine, 1932'de muhtarlık seçimlerine ve 1934'te genel seçimlere katılma hakkı kazanmışlardır. Kadın hakları ile ilgili isteklerin çok eski tarihlere dayanmasına ve Tanzimat'tan itibaren kadınların haklarını kazanmak için taleplerde

bulunmasına rağmen 1930'lardan itibaren de bu haklara sahip olan kadınların, bugün siyasi temsil ve siyasal alan başta olmak üzere birçok alanda yetersiz temsil edildiği görüyoruz.

Çalışma, Türkiye'de 2004-2019 yerel seçimlerinde kadınların yerel düzeydeki sayı, oran ve etkinliğinin seçim verileri ışığında analizini içermektedir. Çalışmanın ilk bölümünde, kadının siyasal alandaki temsilini olumlu veya olumsuz anlamda etkileyen toplumsal, siyasal ve ekonomik nedenler toplumsal cinsiyet ayrımcılığı esasında ele alınmış, ikinci bölümde 2004-2019 yılları arasında gerçekleştirilen yerel seçimlerde kadınların siyasette görünürlükleri analiz edilmiştir.

2. SİYASAL TEMSİL VE YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ

2.1. Temsil Kavramı ve Siyasal Temsil

2.1.1. Genel Olarak Temsil

Temsil, kişinin sahip olduğu yetki ve hakları bir başkasına devrederek kullanılmasını ve korunmasını sağlaması konusunda bu kişiyi yetkilendirmesidir. Arapça kökenli bir kelime olan “misal” sözcüğünden türetilmiştir¹. Temsilci olarak seçilenler, sınırlı bir süre kapsamında kendilerine verilen yetkiyi kullanmakta yani yönetme gücünü ellerinde tutmaktadırlar. Bu gücün sınırları temsil edilenin isteğiyle ilişkilidir ve temsilci temsil edilenin çizdiği sınırlar içinde hareket edebilmektedir. Sınırlar özel hukuk içerisinde sözleşme yoluyla çizilebilirken kamusal alanda bundan bahsedilememektedir. Kamusal alan için Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik gibi siyasal düzenlemeler bu sınırları belirlemede kullanılmaktadır. Bu düzenlemeler ile temsilciye siyasal, toplumsal ve hukuksal zeminde vekâlet verilmiş olup temsilci yetki sahibi yerine hareket edebilme özelliğine sahip olmuştur².

Temsil kavramı ilk kez kralların kendilerine ait toprakların dışında genellikle asker ve vergi toplamak için danıştığı senyörler ve kilise büyüklerinden ibaret meclislere zamanla halktan seçilmiş kişilerin de, temsilci sıfatı ile katılmaları sonucunda İngiltere ve Fransa’da ortaya çıkmıştır³. Temsil edilenler temsilcilere, yetki mektubu ile birlikte verdikleri emirlere uymak görevini yüklemektedir. Görev süresi içerisinde bu emirlere uygun olarak hareket etmek zorunda olan temsilci, görev süresi sonunda seçmenlerine davranışlarından dolayı hesap vermek yükümü altındadır. Bu görevine karşılık ise temsil edilenlerden ücret almaktadır. Seçmenler, talimat sınırları dışına çıkan, görevini yerine getirmeyen temsilcileri azletmek yetkisine sahip oldukları gibi, bu tür temsilcilere ücret de ödemeyebilirler. İlk zamanlarda temsilciler, seçmenlerden çok genel şekilde direktif aldıkları için, bunu geniş şekilde yorumlamak olanağından yararlanmışlardır. XIV. Yüzyılda ise temsilcilerin, kralın isteklerini dinleyerek seçmenlere ilettikleri ve bu konularda seçmenlerin vereceği karara göre, görevlerini yerine getirdikleri görülmektedir. Öte yandan seçmenlerin İngiltere’de olduğu gibi, görevlerini gereğince yerine getirmeyen

---

¹ SEZEN, S. (1994), Seçim ve Demokrasi, Gündoğan Yayınları, Ankara, s.41.

² SEZEN, s.42.

³ TEZİÇ, E. (1997), Anayasa Hukuku, Genel Esaslar, Beta Basım Yayım, İstanbul, s.218.

temsilciyi azletmek veya ücretini ödememek hakları da vardır. Tüm bunlar, bu devrede seçmen-seçilen ilişkilerinin emredici vekâlet niteliğini taşıdığını göstermektedir⁴.

Günümüzde ise gelişen toplumsal koşullar, nüfusu fazla olan toplumlarda doğrudan demokrasinin uygulanmasının zor olduğu sonucuyla temsili demokrasi kavramını ortaya çıkarmıştır. Doğrudan demokrasinin uygulamaları zamanla ortadan kalkmış, demokrasinin gelişmesine katkı sunamayan ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeyen emredici vekâlet uygulaması terk edilmiştir.

Temsili demokrasinin uygulandığı Almanya, Türkiye, ABD gibi ülkelerde sistemin en büyük kurumlarının seçimler, dolayısıyla siyasi partiler olduğu görülmektedir. Halk partiler aracılığıyla bir araya gelip seçmen kimliği ile seçimlere katılmaktadır. Böylece temsili olarak verilen vekâlet, parlamentoya belirli bir işi yaptırmak için değil, parlamentoya tanımlanan yetkiler dâhilinde millet adına istekte bulunmak ve hareket etmek için verilmiş bir sınırlı yetki olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde egemenliğin kullanılması ortaya çıkan bu yöntem, daha akla uygun olarak nitelendirilmektedir⁵.

2.1.2. Siyasal Temsil

Siyasal temsil, toplumun sahip olduğu egemenlik hakkının, toplum adına ve toplumun seçeceği kimseler tarafından kullanılmasıdır. Burada temsil edilen, temsilciye adına hareket etme yetkisi verir. Bu yetki siyasal temsilin temel unsurudur⁶.

Temsilciler halk adına yönetim işini yürütecek organı ortaya çıkararak demokratik rejimin gerçekleşmesine yardımcı olurlar. Demokratik siyasal sistemler ulus-halk egemenliğine dayanmaları ve bu egemenliğin esas itibarıyla seçimler ve temsilciler vasıtasıyla kullanılmasını öngördüğü için, egemenlik ile siyasal temsil arasındaki ilişki kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır.

Günümüz demokrasilerinin temsili demokrasiler olarak adlandırılmaları da egemenliğin temsilciler aracılığıyla kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu ilişki siyasal alanda karşımıza, toplumun sahip olduğu egemenlik hakkının, toplum adına ve toplumun

---

⁴ TEZİÇ, s.228.

⁵ ARASLI, O. (1989), Seçim Sistemi Kavramı ve Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemleri, Ankara, s.11.

⁶ KAPANİ, M. (2005), Politika Bilimine Giriş, Bilgi Yayınları, Ankara, s.130.

sececeği kimseler tarafından kullanılması şeklinde çıkar. Burada temsil edilenin temsilciye verdiği adına hareket etme yetkisi, siyasal temsilin temel unsuru olarak gözükmektedir⁷.

2.1.3. Türkiye’de Siyasal Temsil ve Toplumsal Cinsiyet Ayrımı

Demokratik bir toplumda yönetim mekanizmasının temel kaygıları arasındaki başlıca unsurlar toplumu meydana getiren tüm unsurların eşit ve özgür şekilde yönetim sürecine katılması ve çıkarların temsil edilmesidir. Bu kapsamda erkeklerden farklı sorun ve yaşam deneyimlerine maruz kalan kadınların politik bir çıkar grubu olarak demokratik yapıda temsili önemli bir konudur. Nitekim Türkiye’de de toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana politikalara yerleştirilmesi üzerine verilen gayret demokratik toplumun bu gereklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu politikanın işlevselliği de, kadının temsil ve katılım yönünden sisteme tam anlamıyla dahil olabildiği ölçüde anlam kazanacaktır. Zira kadınların dünya tarihinde gerek yerel gerekse ulusal düzeyde olmak üzere siyasal alandan uzaklaştırılma gayretleri bilinen bir gerçektir. Kadınların tarih boyunca özel alana, ev ve aile yaşantısına sıkıştırılması, onların kamusal alandan dışlanmasını olağanlaştırmıştır. Bu nedenle Türk modernleşme tarihinde göze çarpan en önemli parça Türkiye’deki kadın haklarının elde edilme sürecidir. Öte yandan kadınların temsil hakkını 1930’larda elde etmiş olmasına rağmen bu hakların etkin şekilde kullanılmadığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla bu hakların işlevsel olarak kullanılmasına imkân sağlanması ve bu yönde bir bilinç oluşması da en az bu hakların elde edilişi kadar önemli bir süreçtir.

Kadınların siyasal temsiline artması konusunda dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, hedeflenenin yalnızca kadınların mecliste sayı olarak artması olmadığıdır. Zira kadınların sadece mecliste yer alması, kadın sorunlarının tartışılmasının ve kadının toplumsal konumunu destekleyici sosyal politikaların siyaset alanına taşınmasının garantisi değildir. Örneğin 1935 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerinde kadın milletvekillerinin oranının, parlamentonun %4,5 i olduğu görülmüştür. Meclis’e girerek kendilerini temsil etme hakkına sahip 18 milletvekili kadın temsili açısından önemli bir kamusallaşma adımıdır. Ancak bu gelişmenin Türk kadını açısından gelişiminin incelenmesine, özgürleşmeyi ne kadar sağladığına ve bireyselleşme adına katkısının olup

---

⁷ ERDOĞAN, M. (2003), Anayasal Demokrasi, Siyasal Kitapevi, Ankara, s. 100.

olmadığına bugüne kadar olan siyasal süreçteki temsillerinin irdelenmesine bakılarak anlaşılacaktır⁸.

Eşit fırsat politikalarının sürekliliğinin sağlanması için siyasal gündem yaratmak ve kadınların aile içindeki rollerine destek verilerek kadının kamusal alanda var olabilmesine zemin hazırlamak önemlidir. Örneğin Cumhuriyet ile birlikte kurulan ulus-devlet'in vaadi kadın ve erkek ayırmadan "eşit yurttaşlık" anlayışıdır. Nitekim 1930'lardan bu yana Türkiye'nin modernleşme süreci her alanda batı kökenli birçok değişime izin verirken, aile içindeki toplumsal cinsiyet rollerinin tartışılmasına ve dönüştürülmesine izin vermeyerek kadının öncelikle "iyi bir anne ve iyi eş" olmasını öngörmüştür. Zira Türk toplumunun en önemli teminatı ailedir ve ahlaki, milli, manevi değerlerin yaşatılması ve aktarılması görevini üstlenen aile kurumu içerisindeki kadındır denilerek; iffetli, faziletli, namuslu ve ailesine sadık olması istenen kadının öncelikli görevinin, evi yaşatmak, Cumhuriyet'in temel ilkelerini sahiplenen yeni nesiller yetiştirmek olduğu özellikle belirlenmiştir. Kadının öncelikli görevinin aile içi rolleri olarak düşünüldüğü için, yurttaş olarak yer alabileceği kamusal alanda görünür olabilmesinin imkanları sınırlandırılmış olmaktadır diyebiliriz.

Bu nedenle kadınların, yurttaş olarak temsil haklarını kullanma, siyasal alanda özne olarak yer alma istekleri olsa da, anne ve eş kimlikleri her dönem karşılıklarına çıkmış, bu durum siyasal alanın sadece erkeklere ait olabileceği düşüncesini desteklemiştir. Günümüzde de, siyasi partilerin ideolojileri farklı olmasına rağmen kadına bakış açılarının temelinde bu zihniyet vardır. Kadınların siyasal alana çıkıp siyasal özne olarak temsil edilme talepleri bu nedenle yapıları, usulleri ve kuralları erkekler tarafından erkek normlarına göre düzenlenmiş siyasi partilerde yeterli karşılık bulamamıştır. Oysa eşit fırsat politikalarının sağlanması için kamusal mekanizmaların varlığı, sivil toplum ve kadının siyasal katılımı ile ilgili siyasal gündem ve kadınların seçim şansları açısından siyasal partilerin çabaları ve seçim sistemlerinin etkileri kadınların siyasete girebilmeleri için önem teşkil etmektedir⁹.

Toplumsal cinsiyet kalıplarınca, erkeklerin sürekli olarak var olduğu, kullandığı ve kurallarını belirlediği alanlar arasında en çok kamusal alan gösterilmektedir. Kadınları siyasetten dışlayan eril siyaset baskılarının nedeni olarak ise, kadınların kamusal alanda

---

⁸ AYDEMİR, D. ve AYDEMİR, E. (2011). Türk Siyasetinde Kadınlar. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara, s.9.

⁹ BOZATAY, Ş. ve KUTLU, S. (2014). Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi, Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı, S.16, Çanakkale, s.136.

bulunmamaları nedeniyle söz hakkı elde edememeleri görülebilmektedir. Bu nedenle siyasette erkek ve kadın arasındaki cinsiyet eşitsizliği bir kısır döngüye dönüşmüştür. Bu kısır döngüden kurtulmanın yolu da kadınların haklarına daha fazla sahip çıkmaları ve kamusal alanı özel alana tercih etmeleri olacaktır. Böylelikle kadın siyaset sahnesinde daha fazla yer alacak ve daha etkin, nitelikli temsil sağlayacaktır.

2.2. Yerel Yönetimlerde Temsil

Türkiye'nin yönetim yapısı, örgütlenme ilkelerine göre merkezi yönetim ve yerinden yönetim kuruluşları olarak iki ana grupta toplanmıştır. Anayasal bir kavram olan yerel yönetimler, 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, "il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir" şeklinde tanımlanmıştır¹⁰.

Yerel yönetimlerin varlık nedeni, yerel halk ve halkın ortak nitelikteki yerel ihtiyaçlarıdır. Merkezi yönetimin ülke düzeyinde bütün hizmetleri zamanında ve etkin bir şekilde sunmasının zor olması ve yerel halkın ihtiyaçlarının farklılaşması, hizmetlerin sunumunda da bir farklılaşmaya ve çeşitliliğe neden olmaktadır. Bu noktada yerel politikaların geliştirilmesi, yerel niteliklere ve önceliklere göre hizmetlerin sunulması söz konusu olduğunda yerel yönetimlerin organları ve bu organlardan biri olan meclisler özellikle ön plana çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin karar organları meclislerdir. Meclisin *temsil, karar alma ve denetim* olmak üzere üç temel işlevi vardır. Halk yerel seçimlerde kendisini temsil edecek temsilcilerini seçerek meclise gönderir. Seçilen meclis üyeleri temsil ettiği kesimin taleplerini meclise taşır, görüşlerini dile getirir ve çıkarlarını savunur. Meclisin gündemine gelen konuları görüşme ve karara bağlama sorumluluğu olduğu gibi kendisi de gündem teklifinde bulunabilir. Meclis üyesi alınan bu kararların izleyicisi olmak durumundadır.

Türkiye'deki yerel yönetim birimleri, *il özel idareleri, belediyeler ve köyler*dir. İl özel idaresi, il merkezi yönetiminin taşradaki temel birimidir. Belediye ve köy yönetimlerinin faaliyetleri, belirli bir yerleşim alanı ile sınırlı olduğu halde, il özel

---

¹⁰ 09.11.1982 Tarih, 17863 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 2709 sayılı TC Anayasası, Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (Erişim Tarihi: 21.05.2019).

idaresinin hizmetleri, yerleşim alanı içi ve yerleşim alanı dışı, il sınırları içindeki bütün bölgeyi kapsamaktadır. Bu nedenle, il özel idaresi, merkezi yönetimle diğer yerel yönetimler arasında, belediye ve köylerde veya bunlar arasında yerel ortak hizmetler yürüten ara düzey bir yerel yönetim birimi olarak da tanımlanabilir. İl özel idaresinin organları; vali, il encümeni ve il genel meclisidir¹¹. Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir¹². İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır¹³. İl genel meclisi üyelerinin seçimi için onda birlik baraj, uygulamalı nispi temsil sistemi uygulanır ve bu üyelerin seçimi için her ilçe bir seçim çevresini oluşturur¹⁴. Seçilecek üye sayısı nüfus kıstasına göre en az iki olarak belirlenir¹⁵.

Türkiye’de belde ve beldeye ait hizmetler denildiğinde ise ilk akla gelen belediyelerdir. Yerel yönetim kuruluşlarından biri olan belediyeler, kent yönetiminde halkın temsili yönünden önemli bir yere sahiptir. 5393 sayılı Kanun’da belediye “Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir” şeklinde tanımlanmıştır¹⁶. Belediyenin organları, *belediye başkanı*, *belediye encümeni* ve *belediye meclisidir*¹⁷. Belediye başkanı, tek dereceli ve çoğunluk sistemiyle beş yıllık süre için belediye sınırları içinde yaşayan seçmenler tarafından seçilir. Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında; nüfus kıstasına göre en az beş ve en çok yedi olmak üzere bir yıl için göreve gelir¹⁸. Belediye meclisi, belediye yönetiminin karar organıdır. Belediye meclisi üyelerinin seçimi de belediye başkanı gibi 2972 sayılı Kanun’da düzenlenmiştir. Buna göre, belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi uygulanır ve her belde bir seçim çevresi olarak kabul edilir¹⁹. Bu seçimlerde, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 11. maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla, yirmi beş yaşını dolduran her Türk vatandaşı aday

---

¹¹ 04.03.2005 Tarih, 25745 sayılı Resmi Gazete Yayınlanan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, m. 3-b. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2019)

¹² 5302 sayılı Kanun, m. 29.

¹³ 5302 sayılı Kanun, m. 9.

¹⁴ 18.01.1984 Tarih, 18285 sayılı Resmi Gazete Yayınlanan 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, m. 2- 3. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2972.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2019)

¹⁵ 2972 sayılı Kanun, m. 5.

¹⁶ 13.07.2005 Tarih, 25874 sayılı Resmi Gazete Yayınlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu m. 3-a. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

¹⁷ 5393 sayılı Kanun, m. 3-b.

¹⁸ 5393 sayılı Kanun, m. 33.

¹⁹ 2972 sayılı Kanun m.2-3.

olabilir²⁰. Anayasa ve Kanunlarda yazılı şartlara uygun olarak, seçilme yeterliğine sahip olan her vatandaş, bir siyasi parti listesinden veya bağımsız olarak, belediye meclisi üyeliğine adaylığını koyabilir²¹. Meclis üyeleri beş yıllık süre için seçilirler ve meclis üyelerinin sayısı yerleşim biriminin nüfusuna göre en az 9 en çok 55 olmak üzere değişiklik gösterir. Belediye meclisi üye sayısı belediye sınırları içinde yaşayan nüfusa göre belirlenir²².

Yine büyükşehir belediyesinin organları da Belediye Kanunu'nda belirtildiği gibi *büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye meclisidir*. Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği 5 üyeden oluşur²³. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve 2972 sayılı kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelere oluşur.

442 sayılı Köy Kanunu'na göre nüfusu iki binden aşağı olan yurlara ise "köy" denir²⁴. Köy yönetiminin organları; *köy muhtarı, köy derneği ve köy ihtiyar meclisidir*. Bu organlar 2972 sayılı Kanun hükümlerine göre seçilir. Kanun'a göre, devletin memuru olan, köy muhtarı, köyün başıdır ve köy tüzel kişiliğinin yürütme organı olması nedeniyle köyle ilgili görevleri, devletin köydeki temsilcisi olması nedeniyle ise devletle ilgili işlevi bulunmaktadır²⁵.

Köy derneği, köy muhtarını ve ihtiyar meclisi üyelerini seçmeye hakkı olan kadın ve erkek köylülerin toplanması ile oluşur. Her köyde, bir köy derneği, bir köy muhtarı, bir de ihtiyar meclisi bulunur. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyeleri doğrudan doğruya köy derneği tarafından, köylü kadın ve erkekler arasından seçilir. Köy derneği; Köy Kanunu'na göre altı aydan beri köyde oturmakta olan ve 18 yaşını tamamlamış kadın ve erkek seçmenlerden oluşmaktadır²⁶. Köy ihtiyar meclisi, yürütmeye ilişkin kararlar alan ve köye

---

²⁰ 2972 sayılı Kanun m.9.

²¹ 2972 sayılı Kanun m.10.

²² 2972 sayılı Kanun m. 5.

²³ 23.07.2004 Tarih, 25531 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, m.16. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

²⁴ 07.04.1924 Tarih, 68 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 442 sayılı Köy Kanunu, m.1. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

²⁵ 2972 sayılı Kanun m. 10.

²⁶ 442 sayılı Kanun m.20.

ait işlerin görülmesini denetleyen, *yürütme* ve *karar* organıdır. Köy ihtiyar meclisi, Köy Kanunu'na göre, seçimle gelen ve tabi üyelerden oluşmaktadır.

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz yerel yönetim organları, yerel politikaların geliştirilmesi, yerel niteliklere ve önceliklere göre hizmetlerin sunulması açısından önemli yönetim birimleridir. Bu yönetim birimlerinde kadının temsili ve etkin olarak rol alıp almadığı ikinci bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.3. Yerel Siyasette ve Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili

Mahalle, köy, ilçe gibi ortak yaşamsal alanlarda sürdürülen siyaset, yerel siyaset olarak açıklanabilmektedir. Yeri geldiğinde ulusal siyasete ve meclise de yön verebilmesi açısından önem arz etmekte olup asıl işlevinin kentsel alanlarda yürütülen çalışmalar ve belediyeler çerçevesinde yapılan faaliyetleri nitelendirdiği bilinmektedir. Yerel yönetimler, halk tarafından yakından izlenebilen ve değerlendirilebilen demokratik yönetim birimleridir. Kadınların bu tür yönetimlere katılımlarının ve temsil olanaklarının olması değerli görülmektedir.

Türkiye'de yerel seçilmişlerin cinsiyet özelinde incelemesi yapıldığında son yıllarda kadınların siyasete aktif katılımlarının temsil durumlarını da etkilediği ve olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir. 1999 yerel seçimleri incelendiğinde seçilmiş belediye başkanları içinde yalnızca %0,6 sının kadın olduğu görülmekte iken günümüze kadar yıllar içerisinde bu oranın artışı söz konusudur. Bu da aslında nüfusun yarısını temsil eden kadınların herhangi bir yerel yönetim idaresinde yer almış olmasının göz ardı edilmediğini göstermektedir. Lakin çalışmamızın ana temasını oluşturan kadınların temsiline, hem dünyada hem Türkiye'de yeterli düzeye ulaşmadığı aşikârdır. Öyle ki, istatistiki verilere göre Türkiye, kadınların yerel yönetimler çerçevesinde temsil oranları sıralamasında 68 ülke içerisinde 62. Sırada yer alarak bu yetersizliği destekler niteliktedir²⁷.

2004 - 2019 yılları arasındaki seçimlerde elde edilen sonuçlar geçmişe göre iyileşmeyi ifade etse de süreç içerisinde yapılan çeşitli yasal düzenlemelerin ve oluşan toplumsal beklentilerin etkisinin siyasetteki yansımaları cinsiyet ayrımı bağlamında devamlılık göstermektedir. Dolayısıyla dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların toplumdaki konumu, uzun mücadeleler sonucunda kazanmış oldukları hakları ve verilen bu

---

²⁷ ÇAĞLAR, N. (2011), Kadının Siyasal Yaşama Katılımı Ve Kota Uygulamaları, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, C.3, S.4. s.68.

hakların uygulamasında oluşan sorunlar günümüzde bile sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kadın, yerel yönetim birimlerinin karar ve uygulama aşamalarında daha etkin olarak yer alması istendiktir. Bu başlık altında Türk kadınının yerel yönetimlerde temsili, siyasal temsil hakkını elde ediş süreci ve kadınların politikaya ilgisini etkileyen öğeler ile birlikte ortaya konulacaktır.

2.3.1. Türk Kadınının Siyasal Temsil Hakkını Elde Ediş Süreci

Türkiye’de modernleşme süreci içerisinde önemli dönüm noktalarından biri de kadınların siyasal alandaki haklarını elde etmeleridir. Türk modernleşme tarihi Tanzimat dönemiyle başlamaktadır. Bu dönemde kadınlar, öncelikle askeri alanda yapılan reformlar ile haklar kazanmış, sonrasında gelen eğitim, sağlık ve kadın hakları gibi alanlardaki reformlarla bu hakları farklı alanlarla güçlendirmişlerdir. Tanzimat döneminden sonra Meşrutiyet, Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemleri yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, Kurtuluş Savaşı sonucunda kurulup, genç bir devlet olarak dünyada yerini almıştır. Atatürk sadece siyasal alanda değil, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda da reformlar yaparak Türk insanının yenileşmesini ve çağdaşlaşmasını hedeflemiştir. Cumhuriyet’in başlangıcında ve Tek Parti Dönemi’nin de ortaya konulan devrimler sonucunda dil, siyaset, kıyafet, din konularında önemli değişimler yaşanmıştır. Özellikle Tevhid-i Tedrisat Kanunu kadınların ve erkeklerin aynı okullarda eşit eğitim almalarını yasal olarak sağlamıştır ancak kız çocuklarının okutulmasının gerekmediği ailenin içindeki düzenini sağlamasının yeterli olacağı şeklindeki zihniyetin kırılması ve değiştirilmesi mümkün olamamıştır. Ataerkil (erkek egemen) düzen ve anlayış birçok değişime rağmen devam etmiş ve Nezihe Muhiddin’in 1924’deki siyasete katılım isteği geri çevrilmiştir. Atatürk’ün çevresinde bulunan kadınlar, babaları veya kocaları üst düzey memuriyetlerde olan kadınlar ile yüksekokullarda okuma imkânı bulan zengin aile kadınları birer öncü olarak mitinglere katılmışlar, dersler vermişler, kadın dernekleri ve dergileri kurmuşlar ve tarih sahnesinde Türk kadınlarını görünür kılmışlardır. Ancak kadınlarla ilgili değişim ve dönüşümleri tüm ülkeye yaygınlaştırmak zor olmuşlardır. Günümüzde bile okuma yazma bilmeyen, bir mesleği olmayan, ekonomik özgürlüğe sahip olmayan, siyasi temsil açısından yeterli sayıya ulaşamayan kadınların sayısının epeyce fazla olması bu konudaki zihniyet değişiminin yeterince sağlanamadığının önemli göstergelerindedir.

Cumhuriyet döneminde yalnızca kadınların eğitime önem verilmekle kalmayıp kadınların meslek edinmeleri üzerinde de önemle durulmuştur. Bunun için kadınların

meslek edinmesine yönelik okullar açılmıştır. Böylece kadınların farklı iş kollarına yönelmesi, çalışan birey olması, kadına hem aile içinde hem de toplum hayatında söz söyleme imkânı sağlanmıştır. Kadınlar, sanayileşme ve kentleşme sürecinin etkisiyle birlikte değişime daha açık hale gelmiştir. Hukuk alanındaki gelişmelerle de, kadının özgüven duygusunun gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Türk kadınının siyasal haklarını elde etmesi yavaş değişimlerle gerçekleşmiştir. Ancak Cumhuriyet dönemine gelindiğinde gerçek anlamda çok mesafe kat edilmiş, ülke tarihinde olduğu gibi, Türk kadınının da tarihinde bir devrim yaşanmıştır. Seçme ve seçilme haklarının elde edilmesi ile Türk Medeni Kanun'un mecliste kabulü, dönemin köklü değişimleri arasında sayılabilir. Bütün bunlara rağmen kadınların kendi başlarına karar almalarının önünde halen birçok engel bulunmaktadır. Günümüzde Türk kadının siyasette ulaştığı noktayı tam olarak görebilmek için Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde, kadınların toplumdaki konumlarının bilinmesi gerekmektedir²⁸.

Öncelikle İslamiyet öncesi Türk toplumlarına bakıldığında, toplumsal anlamda kadın ve erkeğin eşit statüde oldukları çeşitli çalışmalarda göze çarpmaktadır. Siyasal anlamda ise, hakan ve hatun eşit sayılmaktadır. Orta Asya'da Hunlar zamanında, hakan ve hatun devleti birlikte temsil ederlerdi. Ülkelerine gelen dış temsilcileri birlikte karşılar, siyasi çalışmalarda eşit yer alır ve birbirlerine daima destek olurlardı. Halktan olan Hun kadınları da erkeklerin yanında dövüşebilmek için, çok iyi eğitilip, silahlandırılırlardı. Kadın, erkek gibi ata biner, kılıç kullanır ve hatta düşmanla savaşırdı. Türklerde, diğer bazı kavimlerdeki gibi kız çocuğunun dünyaya gelmesi mutsuz bir olay olarak sayılmazdı. Hatta Türklerde kadınlar, kendilerine kız çocuk vermesi için Oğuz prenseslerinin Tanrıya yalvarmalarını isterlerdi²⁹. Ancak İslamiyet'in kabulü ile birlikte kadınların toplumsal durumunda farklılıklar ortaya çıkmıştır. Arap ülkelerinin kadını ikinci plana alıp, erkeğe birden fazla evlilik hakkı tanıyan yapısı nedeniyle kadınlar geri plana itilmiştir. İslamiyet öncesinde Türk devlet yönetimine bakıldığında kadın ve erkeğin ortak bir şekilde yönetimde sorumluluk aldığı görülmektedir. Ancak İslam tutum ve davranışların etkisiyle kadınlar, giderek sosyal yaşamdan uzaklaştırılmış anne ve eş olarak ev ile ilgili rollerle donatılmışlardır.

---

²⁸ COPARAL B (1982), *Kemalizm'de ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını 1919-1970*, Çev: EYÜBOĞLU E., İş Bankası Yay., No:233, İstanbul, s. 702.

²⁹ YARAMAN A. (1999), *Bir Demokrasi Tartışması: Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili*, Bağlam Yayınları, İstanbul, s. 40.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş yıllarında, kadının toplum içerisindeki durumuna bakıldığında, kadına değer verildiği ve erkekle eşit olarak görüldüğü gözlemlenmektedir. Sultanlar yabancı elçileri kabul edebilme hakkına sahipti. Fatih dönemi ile beraber kadında örtünme gibi uygulamalar ortaya çıkmış, İslami kanunlara uygun değer algısı oluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme dönemine girmesi ile birlikte, kadına karşı olan tutumda da bir geriye gidiş söz konusu olmuştur. Kadının tüm özgürlükleri kısıtlanmaya başlamıştır. İlk önce, kadının sokağa çıkması yasaklanır. Sonra da kadın tamamen eve kapatılır. Evlenme, boşanma, velayet, miras konularında kadınların aleyhine durumlar ortaya çıkar. Bununla birlikte tüm bu kısıtlamalara karşın kadınlarda bir direniş gözlemlenmektedir. Özellikle, kılık kıyafet konusunda getirilen yasaklar kadınlar arasında 'Moda' akımını ortaya çıkarmış ve kıyafetlerde değişimler kendini göstermiştir³⁰. Tanzimat Dönemi'ne kadar Osmanlı toplumunda kadın devletin, dinin, ailenin ve erkeğin denetimi altındadır. Evde kapalı kapılar ardında yaşamaya mecbur bırakılan Türk kadını, İslami kuralların erkekler lehine yorumlanması ile birlikte çıkarılan fermanlarla, sokağa çıkması bile yasak olan bir konuma düşürülmüştür. Tanzimat ile birlikte batıya uyum çabası ortaya çıkmış, bu çerçevede kadın hakları konusunda ilerleme kaydedilmiştir³¹. Kadınlar 1800'lü yıllarda ebelik, öğretmenlik gibi eğitimler almaya başlamış, sonrasında erkeklerle eşit miras hakkına sahip olmaya başlamıştır. Açılan Kız Rüştüleri ve sonrasında yasa ile kızlara eğitim hakkının zorunlu hale getirilmesi kadınların değer kazandığını gösteren yenilikler olmuştur. 1900'lü yılların başında ilk kez Yükseköğretim Kurumu açılarak her alanda kadınların eğitim düzeyleri arttırılmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet döneminde ise kadın İslamiyet öncesi dönemde sahip olduğu haklara yeniden kavuşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı sonrasında kaybeden tarafta yer alması ve artık toparlanamayacak düzeyde olması üzerine yeni, genç ve dinamik bir Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Atatürk yalnızca bağımsız bir devlet kurmakla kalmamış, aynı zamanda ülkesini ve milletini çağdaş bir hale getirmek için çalışmıştır. Kurulan bu yeni devletle birlikte Türk kadınında kaderi değişmeye başlamıştır. Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte başlayan reform hareketleri, kadınların konumunda önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Cumhuriyet öncesi dönemde dine dayalı toplum kuralları geçerli olduğundan kadınlara toplum ve meslek hayatında yeteri kadar yer verilmemiştir. Cumhuriyet döneminde ise, topluma daha çağdaş ve yenilikçi bir görünüm

---

³⁰ AREM (2008), Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler, Yalçın Yayıncılık, Şubat, s. 18.

³¹ DOĞRAMACI E (1992), Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, s. 3-4.

kazandırılmak istenmiş ve kadınların toplumun her alanındaki etkisi arttırılmaya çalışılmıştır. Kadın ve erkek arasında siyasi alanda olduğu kadar, sosyal alanda da eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır. Milli mücadele döneminde, kadınların önemli görevler üstlenmesi ve gerektiğinde erkeklerle omuz omuza savaşa girmesi gibi nedenlerden dolayı kadınların statüsünde bir yükselme söz konusu olmuştur³². Üniversitede kız ve erkek bir arada eğitim almaya başlamış, savaş sonrasında kadro boşluklarına kadınlar yerleşmiş, meslek edinmiş ve böylece kadınların çalışma hayatında var olmaları sağlanmıştır.

Kadınların toplumsal statülerinde yaşanan ilk gelişme eğitim alanında olmuştur. Eğitimin yalnızca kalkınma açısından değil, politik olarak sosyalleşme aracı olması, cumhuriyet döneminde eğitime büyük önem verilmesini beraberinde getirmiştir. Atatürk'ün söylevleri ve yapılan eğitim reformları Kemalist rejimin kadınların eğitimine büyük önem verdiğini göstermektedir. Atatürk kadınların eğitim görmesinin önemini vurgularken iki gerekçe sunmuştur. Birincisi, kadınların sosyal hayatın bütün alanlarında erkeklerle yan yana görev almalarının toplumsal ilerleme açısından önemli olduğudur. İkincisi ise, çocukları ilk eğiten kişi olmaları dolayısıyla kadınların gelecek kuşakların yetiştirilmesinde önemli bir misyona sahip olmalarıdır. Eğitim alanında olduğu kadar hukuk alanında da reform hareketleri söz konusudur. Bu alanda yapılan en önemli yenilik İsviçre Medeni Kanunu'nu esas alan ve 4 Ekim 1926'da yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'dur. Bu kanun ile birlikte evlilik yaşı, evlilik işlemleri, miras, vekalet gibi durumlar kadın lehine düzenlenmiş, eşitlik yasa ile güvence altına alınmıştır. Çalışan kadınların aynı iş için erkek ile eşit ücret alması da pozitif değişimler içerisinde sayılabilmektedir.

Türk kadını, Kurtuluş Savaşı sonrasında gerçekleştirilen reformlara paralel olarak, siyasal anlamda da bir mücadele başlatmıştır. Bu amaçla, 15 Haziran 1923'te, Nezihe Muhiddin ve arkadaşları Kadınlar Halk Fırkasını kurarak Meclis 'de yer almak ve siyasi kararlara katılmak istediklerini belirtmişlerdir. Parti kurulması isteği, Şukufe Nihal'in genel sekreterliğinde İçişleri Bakanlığı'na sunulmuştur. Bu süreç Cumhuriyet Halk Fırkasının kurulumundan iki ay önceye denk gelmektedir. Partinin hedefi öncelikli olarak eğitim, aile hukuku ve çalışma hayatıyla ilgili haklar konusunda kadınların bilgilendirilmesidir. Kadınların bir siyasal parti kurma istekleri, Cumhuriyet'in erkek yöneticileri tarafından desteklenmemiş ve reddedilmiştir. Bu hareket kadınların siyasi hayata katılım isteklerinin önündeki ilk engeldir. Sebep olarak ise, 1923'te kabul edilen

---

³² DOĞRAMACI, s.12.

Seçim Kanunu'nda erkeklere verilen siyasi haklardan seçme ve seçilme hakkının kadınlara verilmemesi gösterilmiştir. Kadınlar Halk Fırkası, zorunlu olarak Kadınlar Halk Derneği'ne dönüştürülmüş ve siyasi hayata katılım isteklerini içeren madde tüzükten çıkarılmıştır. Nezihe Muhiddin, itibarsızlaştırılmış ve daha sonra da dernek yönetiminden uzaklaştırılmıştır. 1924 yılında Türk Kadınlar Birliği kurulmuştur. Siyasi hakların devlet tarafından sunulması daha sonra gerçekleşecektir.

Türk kadınının seçme seçilme hakkından ilk defa, 1926'da bir konferansta konuşmacı olarak bulunan Süreyya Hulusi tarafından gerekliliği üzerine söylemler yer almıştır. 1927'de İstanbul'da kadınlara siyasi hakların sağlanması yönünde çalışmalar yapılması Kadınlar Birliği'nin tüzüğüne eklenmiştir. Birinci ve İkinci Büyük Millet Meclisi'nde kadınlara ilgili konular ve kadın hakları konusunda tutucu bir kesim olmasına rağmen, 20 Mart 1930 yılında Belediye Kanunu çıkarılmış, bu kanun içerisinde ilk kez Türk kadınına haklar verilmiştir, Bu hak kadınların belediye seçimlerine katılma hakkıdır³³. Çok partili hayata geçişle birlikte ilk seçimlerde Cumhuriyet Halk Fırkasından 8 kadın aday Serbest Cumhuriyet Halk Fırkasından da 4 kadın aday gösterilmiştir. Seçim sonuçlandığında Refika Hulusi Behçet Hanım, Latife Bekir Hanım, Rana Sani Yaver Hanım gibi kadınların İstanbul Meclisi'ne seçilenler arasında yer aldığı görülmektedir.

Türk kadınları, siyasal haklarını kullanmada erkeklerle tam bir eşitliğe üç aşamada ulaşmışlardır. İlk aşama, 1933 yılında Köy Yasası'nda yapılan değişikliklerle kadınlara köyde muhtar ve ihtiyarlar kurulunu seçme ve seçilme hakkının verilmesidir. İkinci aşama, 1934 yılında kadınlara TBMM için seçme ve seçilme hakkı tanınmasıdır. Son aşama ise, 1935 yılında Türk kadınının TBMM için oy kullanmasıdır. 1935 yılında yapılan bu seçimlerde 18 kadın milletvekili meclise girmiştir³⁴.

Dünyada kadın hakları konusunda 1980'li yıllarda yaşanan son gelişmeler Türkiye'de de benzeri durumların ve değişikliklerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu durum, kadınları ilgilendiren konularda "*kadın bakış açısıyla yaklaşma ilkesi*" çerçevesinde bir çalışma alanı oluşturmuştur. Birleşmiş Milletler (BM), 1980 yılının Mart ayında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi(CEDAW) ile ilgili sözleşmesini hazırlamış ve kendi üye ülkelerinin imasına sunmuştur. Türkiye bu sözleşmeyi 1985

---

³³ COPARAL, s.711.

³⁴ ALKAN A. (2005), Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı, Dipnot Yayınları, Ankara, s. 32.

yılında onaylamış ve 1986 yılının Ocak ayında yürürlüğe koymuştur³⁵. CEDAW sözleşmesinin uluslararası düzeyde kadın erkek cinsiyet eşitliğinin bir güvencesi olması ve aynı zamanda kadın hakları konusunda evrensel bir beyan niteliği taşıması, devletlerin siyasal kararlara katılım bağlamında kadınlara eşit haklar sağlanmasında bağlayıcılık sağlamakta, devletleri kadın haklarının yasal zeminde çerçevesini belirlemede mecbur kılmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİK) gibi ulus üstü kuruluşların verdiği tavsiyeler, kadın haklarının çok farklı alanlarda tanınması ve yasal çerçeveye oturtulması hususunda ülkelere yol göstermektedir.

CEDAW Sözleşmesi'ndeki 18. Madde uyarınca, taraf olan devletlerin Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne dört yılda bir olmak koşuluyla dönemsel olarak ülkeleri adına hazırladıkları raporları teslim etme zorunluluğu bulunmaktadır. Türkiye'de de CEDAW'ı imzaladıktan sonra, ulusal mekanizma olarak kadın politikaları geliştirmek amacıyla 1990 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) kurulmuştur³⁶.

Cumhuriyet öncesinde Osmanlı dönemi ile başlayan kadınların haklarının kamusal alanda görünür kılınması çabaları, Cumhuriyet ile birlikte daha fazla somutlaşmasına rağmen, bugün için kadınların eğitimi, meslek edinmesi, siyasete katılım göstererek kararlar üzerinde hak sahibi olması istenen düzeyde değildir. Özellikle günümüz Türkiye'sinde bu sorumluluğu üstlenen kadına yönelik dernekler, vakıflar ve örgütsel yapılar, farkındalığı artırmak ve toplumu daha duyarlı hale getirmek için çalışmalara yapmaktadırlar.

2.3.2. Türkiye'deki Kadınların Politikaya İlgisini Etkileyen Öğeler

Siyasal temsil ve katılımın gerçekleşmesinde birçok toplumsal ve bireysel süreç ve unsur etkilidir. Söz konusu faktörlerin zamanla etkisinde farklılıklar meydana gelebilmekte veya baskın bir eğilimin ya da faktörün diğer eğilim ve faktörleri etkileyebileceği, etkisini azaltacağı öngörülmektedir. Siyasal temsil ve katılım, kişiye doğrudan bağlı olan gelir, meslek, yaş, siyasete ilgi gibi faktörlerden etkilendiği kadar, bunların yanında yürürlükteki

³⁵Bkz. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf (Erişim Tarihi: 20.05.2019)

³⁶TOKMAN Y. ve KENDİRCİ S. (2006), Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Gerçek Demokrasi, Ankara, s.11.

seçim sistemi, seçime katılacak siyasi partilerin gücü, milli gelir paylaşımı, demokratikleşme düzeyi gibi toplumsal ve siyasal faktörlerden de etkilenmektedir³⁷.

Siyasi alanda kadınların aktif yer almasını etkileyen çeşitli etmenler bulunmaktadır. Kırsal alana göre kent yaşantısına sahip olan kadınların özellikle siyasete katılma isteklerinin daha fazla olduğu, bu durumun sebeplerinden bazıları arasında ulaşım problemlerinin, kendilerini kent içi yaşam alanlarında güvende hissetmemeleri, sosyal çevreleri ve yaşantılarında eksiklikler hissetmeleri ve taciz gibi durumlar sayılmaktadır. Bu çerçevede yaşadıkları bu ve benzeri sorunları çözmek için daha fazla siyasi hayatta rol aldıkları görülmektedir. Buna rağmen kadınların aktif katılımlarında erkeklere göre yine de daha düşük bir oran göze çarpmaktadır. Kadınların erkeklere oranla daha düşük düzeyde siyasal katılım sağlamalarının nedeni ise ataerkil aile ve toplum yapısı olarak görülebilir. Bu doğrultuda siyasetin eril altyapısının Türkiye’de çeşitli uygulamalarla değiştirilmeye çalışılsa da aşılammış olması hala engel teşkil etmektedir. Toplumsal düzeyde kadınlar anne, ev kadını olarak düşünülmesi, erkeğin ise evin reisi gibi roller belirlenmesi erkeklerin kadınlara göre çok daha fazla katılım sağlamasına neden olmaktadır³⁸.

Kadınların siyasal temsil anlamında yeterli derecede aktif olamamalarında erkeklerin, sosyo-ekonomik kaynak düzeylerinin yüksek bulunması siyasal parti ve örgüt bağlarının daha kapsamlı olması, kadınlara oranla, çok daha yoğun bir siyasal faaliyet içinde olmalarına neden olmaktadır. Siyasi alanda kadınların aktif rol almasını zorlaştıran unsurlar arasında, cinsiyete dayalı iş bölümü, kadınların toplumsal gelenekler sebebiyle elde etmiş oldukları sorumlulukları ve onlara dar bir çevre sunması sayılabilmektedir. Erkek merkezli siyasi yapı da kadınların katılma olanaklarını kısıtlamaktadır. Böylece kadınlar siyasete bir parça olarak girebilmekte ve siyasetin kurucu ya da yöneticisi olmaktan çok nesnesi olmaktadır. Bu durum kadınların siyaset üzerindeki etkinliğini azaltmakta ve kadın temelli problemlerin çözümünü zorlaştırmaktadır³⁹.

Kadının siyasete ilgisini etkileyen faktörlerden bir diğeri de sosyal çevredir. Kadın öncelikli olarak ailesi, aile içerisinde babası veya eşi ile aynı zamanda bulunduğu sosyal çevresi tarafından kendini farklı alanlarda geliştirme konusunda engellenmektedir. Hayatının önemli alanlarından bazıları olan çalışma ve eğitim gibi dönemlerinde sadece

---

³⁷ ALTINDAL, Y. (2007). Kadının Siyasal Katılımı Bağlamında Partilerin Kadın Kollarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, s.40.

³⁸ ESER, H.B. DİNÇ, M. (2007). Kadınların Siyasal Katılımını Artırmaya Yönelik Bir Yöntem Olarak Kota Uygulamaları, Yerel Siyaset, S.2(9). S. 13-14.

³⁹ ÇUKURÇAYIR, M. (2006). Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Çizgi Kitabevi, Ankara, s.68.

kadın olduğu için farklı birçok sorun yaşamaktadır. İş hayatına dahil olan kadınların erkeklerle eşit görülmediğinden tam olarak emeğinin karşılığını alamamakla birlikte hor görülmektedir. Böylesi çalışma şartları içerisinde kadının kendisinde gördüğü eksikliklere yönelik tamamlama fırsatı ya da gelişimine yönelik bir çaba harcama şansı elinden alınmış olmaktadır. Ekonomik özgürlüğe sahip kadınların toplumları güçlendiren unsurlar arasında yer alması ancak sayılan nedenlerden dolayı kadınların bu katkıyı sağlayamamaları önemli bir kayıp olmaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen çalışma hayatına katkı sunan kadınlar öncelikle anne ve eş olarak toplumsal hayatta kendilerine bir yer bulmakta, sonrasında iş hayatındaki statülerinden bahsedilmektedir. Bu doğrultuda kadının önceliğini evine ve ailesine vermesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Çalışmalar dahi kazançlarının çok büyük bir kısmını eve yardım ve aileye katkı için harcamaktadırlar. Bu bakımdan çalışan kadınların anne ve ev kadını rollerini de benimsemeleri bireysel yükümlülüklerinin artmasına neden olmaktadır. Kadınların çalışma koşullarının aile yaşamını olumsuz etkiliyor olması ve aile yapıları kadınların erkeklere göre daha çok olumsuzluk yaşamasına neden olmaktadır⁴⁰. Ayrıca kadınların gelir kaynağı olabilecek işlerde çalışıyor olmasına rağmen iş bölümlerinin de cinsiyet temelli olarak bölümlenmesi kadın erkek ayrımını güçlendirmektedir. Dolayısıyla kadınların genel olarak üstlenmiş oldukları ev kadını ve anne rolleri kadınların sosyal yapılarını olumsuz etkilemektedir. Aile rolleri ve iş hayatlarının arasında bir uyumlaşma yapmak zorunda olmaları bazı mesleklerin kadın mesleği olarak nitelenmesine neden olmuştur. Öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik gibi feminen meslekler genellikle kadınlar tarafından benimsenmeye başlanmıştır. Böylece erkek ve kadın meslek grupları ayrımı ortaya çıkmıştır⁴¹. Özetle siyasi karar alma mekanizmalarına katılan ve çalışma hayatında yer alan kadınları engelleyen en önemli etkenler arasında; kız ve erkek çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak yetiştirilmesi, kadınlara aile yaşantısındaki görevlerinin öncelikli olduğu düşüncesinin varlığının yanı sıra; işsizlik oranlarının yüksek olması, kadın dayanışmasının yetersizliği sayılabilir.

Kadınların temsilci olarak siyaset sahnesinde yer almalarının önündeki önemli engellerden birisi de bilgi yetersizliği ve kendilerine olan güvenlerinin eksikliğidir. Kadınların siyasi tecrübelerinin yeteri kadar olmaması aday olma süreçlerinde yetersizlik algılarının güçlenmesine neden olmaktadır. Kadınlar böylece siyasi ve kültürel engelleri

---

⁴⁰ ÇUKURÇAYIR, s.71.

⁴¹ BERKTAY, F. (2004). Sivil Toplum ve Demokrasi, Konferans Yazıları No:7, s.526.

aşmak için yeterli direnç gösteremeyeceklerini düşünebilmektedirler⁴². Nitekim siyasal sistem ile ilgili olarak bireyin siyasi olayları inceleme siyasi olaylardan çıkarımda bulunması siyasi hayata olan ilgilerini göstermektedir. Meydana gelen bu süreç bireylerin aktif olarak siyasi katılım sağlamaları adına ortaya çıkan bir ön hazırlık dönemidir. Birey bu dönemden sonra kendi siyasal katılımının siyasal mekanizma üzerinde bir etki sağlayacağına inanması halinde, siyasal mekanizmanın yaşamını daha olumlu olarak etkilemesini sağlamak amacıyla aktif olarak siyasal yaşama girecek, kendi katılımının mekanizma üzerinde bir etki yaratmayacağına inanması durumunda ise siyasal alanla ilgisi kesilebilecektir. Bu anlamda kadınların siyasi tecrübelerinin yeteri kadar olmaması, aday olma süreçlerinde yetersizlik algılarının güçlenmesine neden olmaktadır.

Kadınların siyasi temsilini etkileyen önemli etmenlerden biri de siyasi partilerin genel olarak önceden kadınlara yönelik olarak bir program hazırlamamış olmasıdır. Siyasi partilerin kadın adayları erkek adaylardan daha sonra belirliyor olması kadın adaylara olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Böylece kadın adayların ve kadınların temsil oranı düşüş göstermektedir.

2.3.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kadının Konumu

Ülkemizde yönetim sistemi incelendiğinde merkeze bağlı yönetim ve yerel yönetim olarak iki ana birimden oluştuğu görülmektedir. Merkezi yönetim il, ilçe ve köy yönetimine ek olarak iç işleri ve güvenlik, sağlık, ulusal mali kararlar, yasal düzenlemelerin yapılması gibi ülke bütünüyle ilgili genel politikaların yürütülmesinden sorumluyken; yerel yönetimler, merkezi yönetimin çizdiği yasal sınırlar ve denetim çerçevesinde, yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin görülmesine yönelik politikalar yürütür⁴³.

Yerel yönetimler, kişilerin sosyal, kültürel, toplumsal her türlü gereksinimini karşılamak ve ortak sorunlarını çözmek için vardır. Dolayısıyla yerel yönetimler kişilerin sağlıklı, güvenli, planlı ve düzenli çevrelerde yaşamasını, çalışmasını, konut edinmesini,

---

⁴² BOZDAĞ, A., (2014). “Kadınların Siyasal Hayata Katılımında Kadın Kolları”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, s.61.

⁴³ ALKAN A. (2005), Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı, Dipnot Yayınları, 1. Baskı, Ankara, s. 32.

sağlık, eğitim, sosyo-kültürel etkinliklerden eşit şekilde yararlanmasını, siyasal kararlara katılıp, yapılanları denetlemesini sağlamalıdır⁴⁴.

Türkiye’de yerel yönetimlerde kadınların durumu incelendiğinde toplumun her alanında olduğu gibi yerel siyasette de kadınların ikinci planda kaldıkları göze çarpmaktadır. Kadınların siyasal haklarını elde edişleri uzak bir geçmişe dayansa da, günümüz açısından gelinen tablo çok da parlak değildir. Bu durum şu şekilde açıklanabilir: Toplumda kadın ve erkeğin ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri farklı farklıdır. Dolayısıyla yerel hizmetler ile ilgili politikalar ya da politikasızlıklar kadın ve erkeği farklı biçimde etkiler. Örneğin, su sıkıntısının çekildiği bir yerde su ihtiyacını karşılamak için çeşmelere gidip, bidonlarla su taşıyanlar kadınlardır. Ya da mahalledeki pazarın pahalı olması sebebiyle başka semtlere gidip alışveriş yapanlar yine kadınlardır. Öte yandan, sorun yalnızca hizmetlerin sunumu ile ilgili değildir. Pek çok hizmet, politika ve düzenlemenin kadın ve erkeğe eşit olarak uygulandığı söylene de tam tersi bir durum söz konusudur. Yerel yönetimlerdeki bu durum kadınları temsilden yoksun bıraktığı gibi kadın sorunlarının çözümsüz kalmasına da yol açmaktadır. 1930’ lu yıllardan itibaren siyasal haklarını kazanmış olan Türk kadınının, dünyadaki diğer kadınlara göre daha erken elde etmesine rağmen temsil oranlarının düşük düzeyde olduğu incelemelerde gözlemlenmektedir. Siyasal haklarını elde ediş süreci eskiye dayanmasına rağmen, temsil oranlarının çok düşük olduğu gözlemlenmektedir. Ancak katılım sağlama noktasında oran yıllar içerisinde artmış sadece kırsal alandaki kadınların farkındalıklarının ve sürece dahil olmanın önemini hissetmesi bağlamında inançlarının geliştirilmesinde hala sorunlar olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin kadınlar oy kullanırken bireysel olarak karar vermek yerine koca, baba ya da ağabey gibi erkeklerden etkilenerek karar verip hareket etmektedirler. Bu durum kadınların toplumsal konuları ile açıklanabilir. Kadınların toplumda ikinci plana itilmesi siyasal yaşama da yansımaktadır⁴⁵. Toplumsal alanda kadınların var olmaları istenmesine rağmen siyasal alanda olmaları bu kapsamda özellikle istenmediği ve desteklenmediği görülmektedir.

Türkiye, kadınlar başta politika olmak üzere tüm toplumsal süreçlerde ve karar alma mekanizmalarında yeterli oranda temsil edilmemektedir. Demokrasinin en temel unsuru olan temsil ve katılımı kadınların payının çok düşük olması sadece toplumsal bir

---

⁴⁴ ALKAN, s.33.

⁴⁵ ÇİTÇİ, O. (1989), Yerel Yönetimlerde Temsil, TODAİE Yayını, 226, Ankara, s. 88.

sorun değil, aynı zamanda Türk Demokrasisi açısından da büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Türkiye’de siyasal katılımın temeli olan temsile bakıldığında, yerel yönetimlerde kadın temsiline oranla daha sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun temel nedeni, kadının toplumdaki konumudur. Özellikle, geleneksel geniş aile tipinin olduğu toplumlarda ve bölgelerde algı bakımından siyasal alanın ve siyaset ile uğraşmanın erkek işi olarak düşünülmesi ve algılanması sorun olmaya devam etmektedir. Kadınların siyasete karşı beklenti ve ilgilerini, yaşam alanlarının sınırlarını belirleyen erkeklerin, bu alanı ev olarak kısıtlamaya gitmesi olumsuz etkilemektedir. Ek olarak, ailelerin siyasal yaşama ilgili oluşu ya da uzak kalışı da özellikle kız çocuklarının üzerinde etkilidir. Öte yandan toplumsal engeller kadar, partilerin uyguladıkları politikalar da kadınların aleyhine sonuçlar doğurmaktadır. Partilerin de kadın politikaları denildiğinde, önemli ölçüde çalışmalarını kadın kolları örgütlenmesi şeklinde anlayarak hareket etmeleri bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Kadın temsil oranının düşük olmasının bilinmesine karşın, yasalarla da bu durumu düzeltici önlemler alınmamıştır. Yerel yönetimlerde kadın temsiline olumsuz etki eden faktörleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür⁴⁶:

- Kadınların kentlerdeki hakları ile yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları bağlamında eşitlikçi ilişki geliştirmeye yönelik saydamlık ve bilgi edinme hakkını yaşama geçirecek araçlar sınırlıdır.
- Kadınlara yönelik politikalar, yerel yönetimlerin olanaklarına ve yöneticilerin tercihlerine bağlıdır.
- Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin özelleştirilmesi durumunda kadınlar, ücretli hale gelen bu hizmetlerden yararlanamaz hale gelmektedir. Bu sorunu çözecek güçlendirici önlemler alınmamıştır.
- Yerel hizmetlere gönüllü katılımı ilgili düzenleme, kadınların yasal haklarına yönelik hizmetleri kamu hizmeti olmaktan çıkarıp, gönüllülerin tercihine bırakma tehlikesi yaşamaktadır.
- Kadın ve çocukları korumaya yönelik ‘koruma evleri’ açmak görevi, bütçe ve personel açısından yasal bir güvence altına alınmamıştır.

---

⁴⁶ TOKMAN, Y. ve KENDİRCİ, S. (2006), Yerel Yönetimlere İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Kadınlara Yer Açmak, “Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Gerçek Demokrasi”, 2. Baskı, Ankara, s.12.

- Yerel yönetimlerin bünyesinde özel olarak, kadın-erkek eşitliği politikaları üretecek ve yerel hizmetlerin ihtiyaç ve sorunlarını dikkate alarak gözden geçirilmesine hizmet edecek bir birimin kuruluşuna ilişkin yasal bir zorunluluk getirilmemiştir.

Yukarıda sıralandığı üzere yerel yönetimlerde de kadın temsili artırıcı önlemler alınmamıştır. Bununla birlikte Kadınların siyasal temsil oranlarının düşük olmasına ilişkin ortaya atılmış görüşler söz konusudur.

İlk görüşe göre, yerel siyasette kadın sayısının bir önemi yoktur. Siyasal temsilin merkezinde, kişilerin sahip oldukları siyasi hakları, yine kendilerinin seçimleriyle belirlediği temsilciler vasıtasıyla kullanmaları vardır. Bu temsilciler, kendilerini seçen vatandaşlara karşı sorumludurlar. Siyaset, bir mücadele işi olduğu için bu mücadeleyi kazanan kişiler diğerlerini temsil edebilirler. Yani siyasal temsilde cinsiyetin bir önemi yoktur. Bu görüşü savunan bilim insanları ve siyasetçiler, kadının siyasal katılım ve temsildeki düşüklüğün evrensel bir nitelik taşıdığını savunmaktadırlar. Çünkü onlara göre kadınların eğitim düzeyleri düşüktür ve ev dışı etkileşimleri fazla değildir.

Eksik temsil denilen kavrama vurgu yapan diğer görüşe göre ise, kadınların aslında olması gereken temsiliyet durumlarında eksik kaldığına vurgu yapılmakta ve önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu durumun giderilmesinin, temsil durumuna çözüm sağlayacağı düşünülmektedir. Kadınların ve erkeklerin yaşam şekilleri, ihtiyaçları ve sorunları farklı olduğu için, kadınların siyasete katılımı ile yeni bakış açıları oluşacaktır. Siyasette kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için kadınların siyasal yaşama katılımı sağlanmalıdır⁴⁷. Zaten temsili demokrasilerin, toplumu yüzde yüz yansıtmasının mümkün olmadığı gibi aynı zamanda seçilen temsilci kadınların da salt kadınları temsil etmesi de mümkün değildir. Yine de yapılan araştırmalardan anlaşılıyor ki kadın politikacılar farklı politik tarz ve tutumlar geliştirdikleri için de temsil edilmelidir⁴⁸

Özetle ülkemizde, kadınların seçme ve seçilme haklarını kazanmasından uzun yıllar geçmesine karşın; kadınların siyasal ve yönetsel alanlardaki temsilci düzeyinin düşüklüğü kabul edilebilir bir durum olamamaktadır. Bu sorunun aşılması yönünde tedbirlerin alınması, kadının siyasi temsili ve siyasete katılımını arttırmaya yönelik teşvik politikalarının artırılması üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

⁴⁷ TOKMAN ve KENDİRCİ, s.16-18.

⁴⁸ PHILLIPS, A. (2012), Demokrasinin Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul, s.90

2.3.4. Yerel Yönetimlerde Kadın Temsilcilerin Gerekliliği ve Etkileri

Kadınlar, ülke nüfusumuzun yaklaşık olarak yarısını oluşturmaktadır. Bu çerçevede yönetsel olarak toplumun yarısı baskın olarak temsil edilmesine rağmen diğer yarısının eksik kaldığı ve problemlerinin de yönetimce çözümünde zayıf kalınması söz konusu olacaktır. Eğer demokratik katılım etkin hale getirilmek ve tüm toplumun yönetime eşit katılımını desteklemek isteniyorsa kadınların siyasete katılması gerekmektedir.

Bununla birlikte yerel yönetimler halkın yönetiminde söz sahibi olabildiği en yakın ve demokratik birimlerdir. Yerel yönetimlerde çeşitli hizmetler sunulmakta ancak bu hizmetlerde oluşan boşluklar genelde kadınlar tarafından tamamlanmaktadır. Kadınların yer almadığı bir yönetim içerisinde onların ihtiyaç duyduğu hizmetler de eksik kalacaktır. Son yıllarda çeşitli çalışmalarla elde edilen veriler kadınların yerel siyasette gönüllü ve aktif rol aldıklarını ifade etmektedir. Belediyeler aracılığıyla sunulan hizmetlerin daha çok kadınları ilgilendiren alanlarda olması bilinmektedir. Haliyle bu alanlardaki çalışmalara ve yönetimde kadınların söz sahibi olmasına gereksinim duyulmaktadır. Fakat 68 ülkede oluşturulan istatistiksel verilere göre kadınların yerel yönetimlerde bulunmalarına ilişkin orantısal sıralamada Türkiye'nin 62. sırada yer almaktadır⁴⁹. Kadınların temsil durumlarına da bakıldığında hiyerarşik düzende kademeli olarak alt düzeyde kendilerine yer buldukları belirlenmiştir. 2004 - 2019 yılları arasındaki seçimlerinin verileri ışığında elde edilen sonuçlar da çeşitli kanuni değişiklikler ile toplumdaki ihtiyaç ve beklentilerin değişmesine rağmen günümüz siyasetinde de cinsiyet ayrımcılığının kadın aleyhine sürdüğünü desteklemektedir. Eğer kadınlar erkekler ile eşit düzeyde temsil konumuna getirilirse demokrasinin en azından toplumsal cinsiyet açısından daha iyi bir konuma gelebileceğini söyleyebiliriz. Kadınların siyasi karar mekanizmalarında-kurumlarında temsil edilme imkanı bulması sonucunda kadın ve aile konusunda karşılaşılan problemlere daha yararlı çözümlerin bulunabileceği düşünülebilir.

2.3.4.1. Yerel yönetimlerde temsilde kadının karşılaştığı sorunlar

Kadınlar ve erkekler doğumlarından ölümlerine kadar geçen sürede, toplum tarafından kendilerine biçilmiş rolleri öğrenirler. Zaman geçtikçe bu roller o kadar çok benimsenir ki, kimse bu rollerin üzerinde düşünmeye, onları sorgulamaya ihtiyaç duymaz. Bu süreçte kadına öğretilen, aile içine dönük ve uzlaşmacı olmasıdır. Kadının temel görevi

---

⁴⁹ ÇAĞLAR, s.68.

iyi bir eş ve anne olmasıdır. Erkek ise, kendisini ve ailesini idare edebilmelidir. Neticede kadın ve erkek arasındaki toplumsal hayattaki bu eşitsizlik siyasette de kendini gösterir. Toplumdaki genel düşünceye göre siyaset duygusallığın olmadığı, yıpratıcı, kararlılık ve güç gerektiren bir iştir. Oysa kadınlar sözde doğaları gereği duygusaldırlar ve lider olma özellikleriyle yetiştirilmezler. Bu ve benzeri çağdışı nedenlerle, parti programlarında da göstermelik olarak sadece birkaç kadına yer verilir. Oysa kadını siyasette etkin kılabilmek için çeşitli politikalar geliştirilir, sözleşmeler imzalanır ama beklenen sonuçlar çoğu zaman kadının lehine gelişmez. Türkiye’de de kadın ve erkeğin eşit konumda olması için engellerin aşılması, kadınların siyasal karar alma süreçlerine katılarak kendi sorunlarına uygun çözümler üretebilmesi gerekmektedir. Kadınların kendilerini siyasal alanda temsil edebilmeleri ise siyasal partilerin, bu temsilin gerçekleşmesi için harekete geçmeleriyle olanaklıdır. Ancak, ülkemizdeki siyasi partilerin birçoğu henüz bu noktada kadın lehine yoğun politikalara eğildikleri söylenemez⁵⁰.

Sonuç olarak, dünyada olduğu gibi ülkemizde de gözlemlenen, kadının katılımının yetersizliği sorununun altında kadın ve erkeğin farklı yetiştirilme biçimleri yatmaktadır. Kadınlar geleneksel zihniyet çerçevesinde kendilerine biçilen rol ve sorumluluk açısından kısıtlanmaktadır. Kadınların aile içinde kalması ve kamusal alandan uzak tutulması sonucunda siyasal bilgi ve ilgi düzeyi erkeğe göre daha sınırlı olmakta bu tür bir sınırlılık da kadının kendine güvenini azaltmaktadır. Öte yandan toplumda ailenin salt oy verme davranışında dahi kadını yönlendirmesi, kadının ilgi ve bilgi düzeyi yetkin olsa dahi, kadının karşılaştığı bir diğer engelleyici unsur olarak düşünülebilir. Denebilir ki, eğitim açısından yeterli, meslek sahibi ve toplumda sosyo-ekonomik açıdan belli bir yere sahip kadınlar diğerlerine göre avantajlı olup, karar alma süreçlerinde parti ve aday tercihinde kendi bilgi ve güvenlerini kullanabilmektedirler. Kadının siyasal yaşamdaki görünmezliği kamusal alana uzaklık, sosyo-ekonomik zayıflık ve özgüven eksikliği gibi kısıtlayıcılara bağlıdır denilebilir⁵¹.

Ataerkil toplum yapısının ve kadına yönelik geleneksel bakış açısının tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yaygın ve belirleyici olduğu görülmektedir. Bu toplum yapısında erkeğe verilen rol ve görevler ile kadına atfedilen roller ve görevler farklıdır. Buna göre, kadının yaşamı ev ile sınırlı kalırken; erkek dış dünya ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum siyasetinde erkeklere yönelik bir iş olduğu düşüncesini beraberinde getirmiştir.

⁵⁰ BORA A. ve İŞAT C. (2006), Düğüm Bilgisi, “Yerel Kadın Örgütü Olmak”, Ankara, 2006, s. 14-16.

⁵¹ BORA ve İŞAT, s. 17-18.

3. YEREL YÖNETİMLERDE KADININ TEMSİLİ: 2004-2019 ARASI YEREL SEÇİMLER

Modern temsili demokrasinin var olduğu demokratik yapıya sahip bir ülke olarak tanımlanabilmek için önemli kriterlerden biri siyasi kurumlarının özgür olması ve bu kurumların yönetimlerinin de sık ve adil yapılacak seçimlerle belirlenmesine bağlı olduğu ifade edilmektedir.⁵² Ülkemizde yerel yönetimler seçimleri beş yılda bir yapılmaktadır. Yapılan seçimlerde kadın ve erkek ayırt edilmeksizin vatandaşların tamamı eşit oy hakkına sahip olmakta, her oy eşit sayılmakta ve seçimler gizli oy- açık sayım ilkesiyle tamamlanmaktadır.

Kadınlar eşit oy hakkında sahip olduğu seçimlerde eşit temsil yetkisini elde edememiştir. Temsilciler içerisinde, erkekler ile kadınlar arasında belirgin bir fark bulunduğu saptanmakta ve bir bütün olarak bir kesimin yetersiz temsil edildiği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kadınların seslerini dışarıda tutan bir temsil sistemi adaletli bir temsil olamamaktadır⁵³.

2002 yılında yapılan genel seçimler sonrasında ülkemiz siyasetinde öncesine göre farklı bir meclis yapısı oluşmuştur. İki partinin seçim barajını aşacak oy oranına ulaşması ve koalisyon hükümeti yerine tek parti hükümetinin oluşması gibi durumlar, yerel siyaseti de önemli ölçüde etkilemiştir. Ülkede var olan siyasi dengelerin seçmen tercihlerinin ani değişiminden kaynaklı bozulduğu bu genel seçim sonrasında günümüze kadar yapılan mahalli idareler seçimlerinin incelemesi yapılarak eşitlik ve adalet ekseninde seçim sonuçlarına bakılacak, temsil yetkisi verilen temsilcilerin kadın özelinde verilerinin incelemesi yapılacaktır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, siyasi haklara eşit şekilde sahip olan yurttaşların eşit temsil hakkına sahip olup olmadıklarının incelenmesi amacıyla yapılmış olup tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel taramada, çalışmanın verileri var olan hali ile ortaya konmaktadır.

Seçimlere dair veriler Yüksek Seçim Kurulu'ndan, TÜİK'ten ve Bilgi Edinme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini 2004-2019 Türkiye geneli yapılan 4 mahalli idareler seçimi oluşturmaktadır.

⁵² DAHL, Robert A. (2010), Demokrasi Üzerine, Phoenix Yayınevi, Ankara, s. 99.

⁵³ PHILLIPS, Anne. (2012), Demokrasinin Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul, s. 82.

Örnekleme grubu olarak Türkiye Geneli tüm Belediye başkanlıkları, İl Genel Meclisi Üyelikleri ve Belediye meclis üyelikleri seçilmiştir. Sınırlılığı olarak, Mahalli idarelerden köyler araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmamıştır.

Veriler sayı, oran ve yüzde şeklinde niceliksel olarak ortaya konmuştur. Her seçim dönemi kendi içerisinde değerlendirildikten sonra karşılaştırmalar yapılarak nihai sonuca ulaşılmıştır.

3.2. 2004-2019 Yerel Seçimlerinde Kadının Temsili

2002 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimleri, seçmen davranışında köklü değişikliklerin yaşandığını göstermiştir. Seçimlerde bireyler hem merkezi hem de yerel tercihlerini ortaya koyarak demokrasiye katkı sunmuş, demokrasi sürecine yön vermeye devam etmiştir. Kimi zaman katılımı azalmalar yaşanmış ve demokrasinin tam yaşanmasına eksik destek vermişse de kimi zaman da partileri bir anda baraj altı bırakabilen seçmen kitlesinin varlığını bu tarihten yapılan seçimlerde gözlemlemek mümkün olmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde 2002 genel seçimlerinden günümüze kadar yapılan yerel seçim sonuçları, kadınların temsili düzeyinde değerlendirme konusu yapılmıştır. YSK verileri ile basın yayın organlarında yayımlanan haberler üzerinden temsil ve katılım verilerine ulaşılmış, bu veriler ışığında 2004-2019 yılları arasında gerçekleştirilen seçimlerde kadınların yerel siyasette görünürlükleri analiz edilmiştir.

3.2.1. 2004 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler

2004 yerel seçimlerinin, öncesine göre tek partili bir yönetim tarafından yapılması bakımından farklılık oluşturmaktadır. Seçim verileri incelendiğinde, il düzeyinde erkek meclis üyeleri ile başkanlıkları arasında seçilen partiler özelinde ciddi benzerlik bulunmakta olduğu görülmektedir. Ancak söz konusu incelemeler kadınlar özelinde yapıldığında durum pek parlak görülmemektedir. Kadınların bu yerel seçimde özellikle belediye başkanlıklarında temsil durumlarına bakıldığında yok denecek kadar az olmaları gözden kaçmamaktadır.

Şekil 3.1. 2004 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları

Yukarıdaki şekilden de fark edildiği üzere 2004 yerel seçimleri tamamlandığında 18 adet kadın belediye başkanı seçildiği görülmektedir. Bunlardan yalnızca 1 tanesi il düzeyinde başkanlık elde ederken 5 tanesi de ilçe düzeyinde başkanlığa seçilmişlerdir. Sayının 18 olmasında büyük paya sahip olan belde belediye başkanlığıdır ve kadınların burada elde ettiği başkanlık sayısı 12dir.

2004 yerel seçimlerine katılan siyasi parti sayısı 20 dir. Bu partilerin sadece 5 tanesinde seçilmiş kadın belediye başkanı görülmektedir. Haliyle diğer 15 partinin siyasal alanda seçilmiş kadın belediye başkanı bulunmamaktadır. Şaşırtıcı olan ise parti söylemlerinde özellikle kadınlara, kadınların sayısal olarak temsilinin fazla olmasına ve yer alması gerektiğine dair fazla ifadeler yer almasıdır⁵⁴.

Toplam belediye başkanlığı sayısı 3193 olmasına karşın bunun sadece 18 tanesinin kadın olması geri kalan 3175 tanesinin erkek olması aradaki temsil uçurumunu gözler önüne sermektedir. Buna göre yüzdelerle ifadesi bakımından kadın belediye başkanı oranı %0,5 yani binde 5 olarak görülmektedir.

Bu veriler bize, partilerin kadının siyasette temsil sorunu üzerinde durmadıklarını kanıtlamaktadır. Kadınların var olduğu alanlar incelendiğinde 2004 yerel seçimlerinin

⁵⁴ ÜSTE, B. (2017), "Yerel Seçimlerin Cinsiyeti: Seçimler Ve Kadın Temsili", İşletme Fakültesi Dergisi, C.18, S.1, 2017, s.116.

partilerce kadınların yeterince göz önünde bulundurulmadığı sonucunu destekler niteliktedir.

Belediye meclis üyeleri özelinde 2004 yerel seçimlerine bakmak gerekirse aşağıda oluşturulan tabloda toplam 34477 kişinin seçiminin söz konusu olduğu, bunların da cinsiyet olarak ayrımı yapıldığında kadın temsilci sayısının başkanlığa göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Belediye meclislerinde kadınların temsil edilme durumunun %2.36 düzeyinde olduğu görülmektedir. Ancak il düzeyinde incelendiğinde bu oran biraz daha düşerek 3208 il genel meclisi üyesi bulunmasına rağmen kadınların temsilci sayısı 57 dir⁵⁵. Oran olarak %1.77 seviyesinde kaldığı analiz edilmiştir.

2004 Yerel Seçimler	Toplam	Kadın Sayısı	Kadınların Oranı %
Belediye Meclis Üyesi	34477	817	2,36
İl Genel Meclis Üyesi	3208	57	1,77

Tablo 3.1. 2004 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri

Ülkemizde kadının siyasetteki temsil oranı 2004 verileri, kadınlar açısından olumlu yükselişleri işaret etmemektedir. 2004 yerel seçimleri, Türkiye’de kadınların görev alabilecekleri siyasi alanlarda henüz yeterince yer alamadıklarını belirtmektedir.

3.2.2. 2009 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler

2009 Yerel seçimlerini etkileyen başlıca unsurlardan biri seçmenlerin katılım oranındaki artışı ve bunun etkenleri arasında önemli dereceye sahip olan kitle iletişim araçlarının etkisi olmuştur. 2004 yerel seçimlerine katılım oranı % 73 civarında seyrederken 2009 seçimlerinde bu oranın %85 lere ulaştığı görülmektedir. Bu seçimler özelinde medyanın da siyasi ortama etkin bir şekilde dâhil olduğu haberlerin partiler içerisinde Adalet ve Kalkınma Partisi ile Cumhuriyet Halk Partisi özelinde yoğunlaşan haberler ile gündeme yön verdiği çeşitli araştırma bulgularına yansımaktadır.

2009 yerel seçim verilerine bakıldığında partilerin yerel yönetimlerde gösterdiği kadı aday sayısı belediye başkanlığı alanında genel toplama göre az kalmaktadır. Örneğin

⁵⁵ Bkz. <http://www.ka-der.org.tr> (Erişim Tarihi: 18.05.2019).

MHP'nin belediye başkanlığında toplam aday sayısı 2946 olup bunlardan yalnızca 37 tanesi kadın adaydır. AKP'nin 2946 adayından 18'i, CHP'nin 1964 adayından 46'sı, DTP'nin 334 adaydan 41'i, DSP'nin 1335 adaydan 62'si kadın adaydır⁵⁶. Söylemlerin adaylar üzerinde sayıca artış sağladığı genel olarak görülse de bu durum seçim sonuçlarına beklenen düzeyde yansımamıştır.

2009 Yerel Seçimler	Toplam	Kadın Sayısı	Kadınların Oranı %
AKP Belediye Başkan Adayı	2946	18	0,61
CHP Belediye Başkan Adayı	1964	46	2,34
DSP Belediye Başkan Adayı	1335	62	4,64
DTP Belediye Başkan Adayı	334	41	12,27
MHP Belediye Başkan Adayı	2946	37	1,25

Tablo 3.2. 2009 Yerel seçimlerinde partilerin kadın başkan adayları

2009 seçimlerinde bazı belediyelerin kapatılması sonucu 3225 olan başkanlık sayısı 2903'e inmiştir. Ayrıca 2009 yılında yapılan yerel seçimler sonrasında, 2004 yılı yerel seçimlerine göre, kadın belediye başkanı sayısı 18 iken 26'ya yükselmiştir. Bu da var olan oranları artırdığı söylenebilir. Ancak hem 2004 hem de 2009 yerel seçimlerinde dikkat çekici hususlardan biri de Büyükşehir belediye başkanlığında kadın aday olmamasıdır.

Yerel seçim sonuçları için erkek belediye başkanı sayısının toplam sayıya oranlandığında karşımıza çıkan rakam %99,1 olmaktadır. Kadın belediye başkanları ise %0,9 da kalmıştır. 2004 verileri ile arasında belirgin farklılığın olmaması ülke geneli siyasi temsiliyetin cinsiyet eşitliği bağlamında yol kat etmediğini ispatlar niteliktedir.

Belediye meclisi ve il genel meclisi içerisindeki verilerin analizi daha pozitif bir tablo çizmektedir. Kadınların belediye meclisindeki temsil durumlarında görülen küçük artış bile umut vadeci olarak algılanmakta olup bu değer de % 4,5 olduğu hesaplanmıştır. Erkekler ise %95,5 lik bir oranla hala temsildeki baskınlığını korumaktadır. Aynı şekilde il genel meclisi üyeliğinde de durum farklı değildir. Erkeklerin temsil oranı %

⁵⁶ <http://www.ysk.gov.tr/tr/29-mart-2009-mahalli-idareler-genel-secimleri/2820> (Erişim Tarihi: 20.05.2019).

96,49 iken kadınların aynı alandaki temsil oranı %3,51'dir⁵⁷. Rakamsal olarak değerlendirmek gerekirse bu seçimlerde 3281 üyenin sadece 115'i kadın temsilci olarak seçilmiştir.

2009 Yerel Seçimler	Toplam	Kadın Sayısı	Kadınların Oranı %
Belediye Meclis Üyesi	32392	1471	4,54
İl Genel Meclis Üyesi	3281	115	3,51

Tablo 3.3. 2009 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri

Belediye meclisi üyeliği bakımından da 32392 üyeden 1471 tanesinin kadın olduğu görülmektedir⁵⁸. Bu veriler yerel yönetimlerin üst kısımlarında kadınların temsil oranının düşük olduğunu gösterdiği gibi karar alma mekanizmasının alt kademesi olan meclis üyeliklerinde de etkin yer almadıklarını ortaya koymaktadır.

2009 mahalli idareler seçimleri de Siyasi partilerin kadının siyasetteki karar alma sistemlerine dahil olmada eksik kaldığını bir sorun olarak algılamada hassasiyet göstermediklerini kanıtlar nitelikte veriler görülmektedir.

Dolayısıyla ülkemizde kadının siyasetteki temsil oranı 2009 yerel seçimlerinde de oldukça düşük bir seviyededir. Buradan yola çıkarak siyasete aktif katılmak anlamına gelen yerel yönetimlere aday olmak konusunda kadınların yeteri kadar yer almadığı anlaşılmaktadır. Oysaki demokratik niteliklere sahip bir yönetim anlayışında kadınlarında erkeklerin yanında yer almaları, yönetim ve karar alma süreçlerine katılmaları arzulanan bir durumdur.

3.2.3. 2014 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler

30 Mart 2014 tarihinde yapılan yerel seçimlerde seçmenlerin katılım oranı %89,4 civarında ve 2004 ile 2009 seçimlerine göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ancak partiler çerisindeki dağılıma bakıldığında aynı partilerin lider pozisyonda olduğu görülmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisinin bu seçimlerde 800 belediye başkanlığı, CHP'nin 226 belediye başkanlığı ve MHP'nin 166 belediye başkanlığı kazanarak bir önceki seçimlere

⁵⁷ ÜSTE, s.121.

⁵⁸ <http://www.ysk.gov.tr/tr/29-mart-2009-mahalli-idareler-genel-secimleri/2820> (Erişim Tarihi: 20.05.2019).

göre konumlarını korudukları söylenebilir. Bu partilerin temsil gücü anlamında büyük öneme sahip oldukları görülmektedir.

Kadın belediye başkan adayları açısından veriler, toplam belediye başkanı sayısı içerisinde kadınların %2.90 gibi yine az bir orana sahiptir. Genel olarak veri analizinde, 2014 yerel seçimleri sonrası temsilcileri içinde 1381 belediye başkanının 40'ının, 20498 Belediye meclisi üyesinin 2198'inin, 1191 il genel meclisi üyesinin yalnızca 60'ının kadın olduğu görülmektedir⁵⁹.

2014 Yerel Seçimler	Toplam	Kadın Sayısı	Kadınların Oranı %
Belediye Meclis Üyesi	20498	2198	10,72
İl Genel Meclis Üyesi	1191	60	5,03

Tablo 3.4. 2014 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri

Dolayısıyla bir önceki 2009 mahalli idareler seçim sonuçları ile karşılaştırıldığında, 2009 yılında belediye meclis üyeliğinde kadınların oranı %4,54 iken 2014 yerel seçimlerinde bu oran %10,72 olarak karşımıza çıkmaktadır. İl genel meclisleri özelinde ise bir önceki seçimlerde oran %3,51 iken 2014 mahalli idareler seçimlerinde bu oran %5.03 olarak görülmektedir. Bu sonuçlara göre kadın seçilme oranında yükselme göze çarpmaktadır.

6360 sayılı yasa ile belde belediyelerinin büyükşehirlerde kalkması bu süreçte kadınların yakın siyasetten uzaklaşmasına neden oluyormuş gibi düşünülse 2014 seçim dönemi olumlu çalışmaların da yer aldığı bir dönem olmuştur.

Temsil oranların artmasında temsilci olma yolunda, her adayın siyasi partilere başvururken ödemesi gereken ücret, bu seçim öncesinde bazı partilerce(CHP, MHP ve BDP) kadın adaylardan alınmayarak ya da indirimli alınarak(AK Parti) kadınların önündeki engellerden biri kaldırılmaya çalışılmıştır. Siyasette kadınların yer almasını teşvik etmek için CHP, %33 lük kadın kotası uygulaması yaparak, kadın adayların etkililiğini yine bu seçim öncesinde artırıcı faaliyet olarak uygulamıştır. Benzeri bir çalışmayı genelge yoluyla AK Parti de kendi il ve ilçe merkezlerine duyurmuştur. Bu gibi

⁵⁹Bkz. <http://www.ysk.gov.tr/tr/30-mart-2014-mahalli-idareler-genel-secimleri/2853> (Erişim Tarihi: 21.05.2019)

çalışmaların oluşması, 2014 yerel seçimleri öncesi yapılan genel seçimlerde kadınların güçlenmesi ve kadınların siyasetteki özgüveninin desteklenmesi olumlu sonuç vermiştir.

Seçim sonuçlarına detaylı bakıldığında, AKP'nin 77 ilde açıkladığı 1243 belediye başkanı adayından 6 kadın aday belediye başkanlığını kazanmıştır. CHP'nin 57 ilde açıkladığı 904 belediye başkanı adayının 10 kadın aday belediye başkanlığını kazanmış, eş başkanlık sistemi ile seçildiği her yerde kadın ve erkek temsiliyeti adına eşitliği sağlamaya çalıştığını belirten BDP ise yasal düzlemde eş başkanlık sisteminin karşılığı olmamasından kaynaklı olarak kazandığı 54 il ve ilçenin tamamında eş başkanlara sahip olmasına rağmen, resmi düzlemde 24 kadın belediye başkan adayını seçimi kazanarak belediye başkanı olmuştur⁶⁰. Büyükşehir belediye başkanlığında ise 30 büyükşehirde 27 erkek 3 kadın aday seçimi kazanarak başkanlık koltuğuna oturabilmiştir.

Belde belediyeleri özelinde incelendiğinde seçilmiş erkek belediye başkanı sayısının 387 iken kadın belediye başkanı sayısının 3 olması çok düşük bir veri olarak dikkat çekmektedir. Beldelerin meclis üyeliklerinde de durum çok farklı olmamakla birlikte seçilen erkek üye sayısı 3450 olurken kadın üye sayısı 98dir.

2014 seçimleri ilçe belediyelerine detay incelemesinde belediye başkanlığında 879 erkek 33 kadın seçilmiş temsilci bulunmaktadır. İlçelerin belediye meclis üyelerindeki durum ise kadın üye sayısı 2100 olurken, erkek üye sayısının 14850 olduğu fark edilmektedir. Merkeze ilçe belediyelerinde başkanlık için seçim sonucunda cinsiyetlerdeki dağılıma bakıldığında erkeklerin sayısı 48 olurken bu sayı kadınlarda 1'dir⁶¹. 2014 yılı seçim verilerinin tamamında görülüyor ki yereldeki temsilde kadınlar açısından sorunlar her karar mekanizması aşamasında bulunmaktadır⁶².

Bu anlamda yerel yönetimlerde kadın temsil oranı yükselmekle birlikte, genel olarak 2014 yerel seçimleri sonrasında da Türk kadınının yerel yönetimlerde yeterince görev alamadıkları görülmektedir. Nitekim genel seçim sonuçları da bize benzer bir tablo göstermektedir. Bu anlamda yerel siyasette kadın temsiline az olmasının nedenlerinden bir tanesini, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki etkisi ve yerel siyasetin ulusal siyasete bağımlı olarak görülmesi olarak yorumlamak mümkündür. Ayrıca küçük yerleşim birimlerinde kadının geleneksel rolünün daha etkin olduğu ve ataerkil zihniyetin kadınların siyasete katılımında bir engel oluşturduğu söylenebilir. Türkiye'de yerel yönetimlerde

---

⁶⁰ ÜSTE, s.122.

⁶¹ ÜSTE, s.123.

⁶² Bkz. <http://www.ysk.gov.tr/tr/30-mart-2014-mahalli-idareler-genel-secimleri/2853> (Erişim Tarihi: 21.05.2019)

kadın temsil oranları sadece kadının siyasal alandaki yokluğunu değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin kadınların mevcut ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayamadıklarını da göstermektedir. Yerel siyasette kadının tecrübe kazanması kadının cesaretlenmesini ve kendine olan güveninin artmasını sağlayacak, dolayısıyla ulusal siyasette var olmasında kadının daha istekli olması sağlanacaktır.

3.2.4. 2019 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilciler

31 Mart 2019 tarihinde yapılan yerel seçimlerde 53 milyon kayıtlı seçmenin yaklaşık %85'i sandık başına giderek oy kullanmıştır. Katılım oranı bakımından bir önceki yerel seçime göre düşüktür. Seçimlere katılan partiler arasında yeni eklenenler ve süreci ittifak halinde etkileyen etmenler olduğunu görmekteyiz.

2019 seçimlerinin büyükşehir ve il belediye başkanlığı olarak incelemesinde AK Parti'nin sadece bir kadın aday, CHP ve MHP'nin ikişer kadın aday göstermiştir. Seçimlere ilk kez katılan İYİ Parti, il düzeyinde kadın aday göstermezken, HDP asil listelerde durum farklı olsa da her il ve ilçede kadınları eş başkan adayı olarak parti listelerinde göstermişlerdir. Saadet partisinin de bu seçimlerde kadın adayı bulunmamaktadır.

İl düzeyinde AK Parti'nin gösterdiği aday Gaziantep ilinde açıklanmıştır. CHP'nin ise Aydın ve Amasya için açıkladığı adaylar kadındır. MHP ise 31 adaydan Tunceli ve Şırnak illeri için kadın aday göstermiştir.

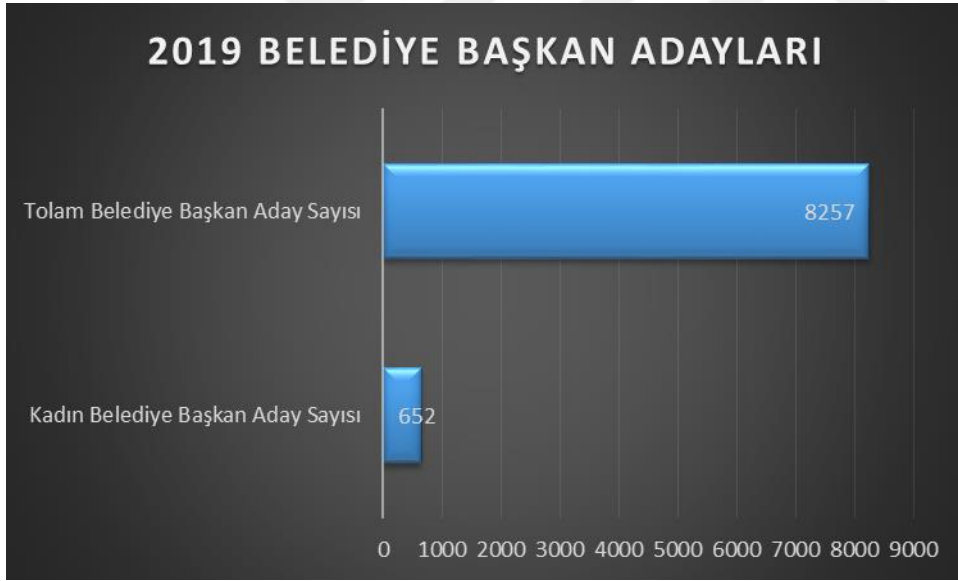
2019 mahalli idareler seçiminde ilçe belediye başkan adaylarının incelemesi sonucu partilerin aday dağılımı şöyledir: Ak Parti'nin 634 İlçe Belediye Başkan Adayından 620'si erkek, 14'ü kadındır. Oran olarak %2,26 olmaktadır. CHP'nin 785 ilçede gösterdiği belediye başkan adayından 746'sı erkek, 39'u kadındır. Bu parti için kadın aday oranı %4,97 olduğu görülmüştür. MHP'nin ilçe belediye başkan adayı olarak 732'si erkek, 12'si kadın olmak üzere toplam 744 aday göstermiştir. Yüzdeler oran olarak 1,6 düzeyinde kalmaktadır. Seçime ilk kez katılan İyi Parti ilçe belediye başkan adayı olarak sadece 4 kadın aday göstermiştir. Toplamda 93 aday olduğundan %4,3 oranı ile yerel seçimde ittifak halinde bulunduğu CHP ile benzer konumdadır. Saadet Parti'sinin il düzeyinde kadın aday göstermediği ve ilçe belediye başkanlığı adayları içinde de 237 erkek, 2 kadın aday listelediği verilerden anlaşılmaktadır. Bu yüzden de ilçe düzeyinde %0,83 ile en düşük yüzdeler temsile sahiptir.

2019 Yerel Seçimler	Kadın Büyükşehir Belediye Başkan Adayı	Kadın İl Belediye Başkan Adayı	Kadın İlçe Belediye Başkan Adayı	TOPLAM
AKP	1		14	15
CHP	1	1	39	41
İYİ PARTİ			4	4
MHP		2	12	14
SAADET PARTİSİ			2	2
TOPLAM	2	3	71	76

Tablo 3.5. 2019 Yerel seçimleri partilerin kadın başkan aday sayıları

Özetle siyasi partilerin adayları ve bağımsızlarla birlikte 31 Mart Yerel Seçiminde toplam 8 bin 257 kişi belediye başkanlıklarına aday olmuştur. Tüm adaylar içerisinde kadınların sayısı ise 652 ile sınırlı kalmıştır.

Şekil 3.2. 2019 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları

Toplam aday sayısı içindeki kadınların oranı yüzde 7,8'e denk gelirken, seçim sonuçlarına göre 1389 belediye başkanının belirlendiği seçimin neticede seçilen kadın başkan sayısı 45'te kalmıştır.

Şekil 3.3. 2019 Yerel seçimleri kadın belediye başkanları

Seçilen 45 kadın adayın, Büyükşehir düzeyinde başkanlık sayısı 3'tür. Bunların partilere dağılımına bakıldığında birinin Adalet ve kalkınma partisinden, birinin Cumhuriyet halk partisinden birinin ise Halkların demokratik partisindedir. İl düzeyinde 2 başkanlık, ilçe düzeyinde 38 başkanlık ve belde düzeyinde 2 başkanlık olarak dağılım sergilemesi İlçe Belediyelerinde kadın etkinliğinin nispeten daha iyi olduğu sonucuna götürmektedir. Ancak yüzde olarak orantılandığında %10 ile Büyükşehir düzeyinde daha yüksek sonuca ulaşılmıştır.

Partilere göre dağılım incelendiğinde en yüksek sayıya Halkların Demokratik Partisi'nin 24 Kadın Belediye başkanı ile ulaştığı belirlenmiştir. İkinci sırada 10 Kadın belediye başkanı ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin olduğu, devamında 8 başkanlık ile Adalet ve Kalkınma Partisi'nin olduğu görülmektedir. Milliyetçi Hareket Partisi'nden 1 kadın belde belediye başkanı olduğu, 2 kadın ilçe belediye başkanının da bağımsız olarak seçildiği tespit edilmiştir.

Seçim sonucunda YSK tarafından mazbatası verilen belediye başkanı sayısı 43 olarak resmi şekilde duyurulmuştur.

2019 Yerel Seçimler		Toplam	Kadın	Kadınların
Belediye Meclis Üyesi	İlçe Meclis Üyesi	2283	109	4,77
	Belde Meclis Üyesi	17262	2174	12,59
İl Genel Meclis Üyesi		1272	48	3,77

Tablo 3.6. 2019 Yerel seçimleri kadın meclis üyeleri

2019 mahalli idareler seçimleri ile 2014 seçimleri karşılaştırıldığında belediye meclis üyeliğinde artış olduğu görülmektedir. Bu durum, yerelde hizmet anlayışında pozitif değişmeye ve kadınların etkin olmasına yer verildiğini belirtmektedir. İl genel meclisi üyeliğinde ise önceki seçim dönemine göre azalma fark edilmiştir. Kadın adayların, partilerin meclis üyelikleri aday sıralamalarında ilk sıralarda olmadığına işaret eden bir sonuçtur.

2004, 2009, 2014 ve 2019 yerel seçim sonuçları dikkate alınarak, kadınların temsil sorununun ele alınan büyükşehir, il ve ilçe belediye başkanlığı, il genel meclis üyeliği ve belediye meclis üyeliği düzeyinde sürekli olduğu belirlenmektedir. Öyle ki 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde büyükşehir kapsamında kadın belediye başkanı seçilmediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum üst düzey karar mekanizmalarına kadınların 2014 seçimleri öncesinde ulaşamadığı sonucunu doğurabilmektedir.

2014 seçimleri öncesinde partiler tarafından kadın adayları destekleme çalışmaları yapılması büyükşehir belediye başkanlığında bile 3 kadın temsilcinin yer alması olumlu sonuçlar doğurmuştur. Aynı çalışmalar devam etmiş ve sonuç 2019 seçimleri açısından da kendini devam ettirebilmiştir.

Temsil oranının incelenen dört seçim içerisinde %10'luk seviyenin üzerine çıktığı seçimlerin 2014 ve 2019 yerel seçimlerinde olması ile bu oranın belediye meclis üyeliklerinde yakalanabilmesi yönetimin daha alt mekanizmalarında kadına temsil hakkı verildiğinin göstergesi sayılabilmektedir.

Dolayısıyla her dört yerel seçimde de temsil oranları incelendiğinde kadınların temsil yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Ancak veri olarak seçim istatistikleri dışında

Türkiye'nin sosyo-demografik yapısının ve dönem içerisindeki ekonomik altyapısının da değerlendirmeye katılarak daha genel bir sonuca ulaşmak mümkün olacaktır.

3.3. Kadının Yerel Siyasete Katılımına Yönelik Bulgular

2002 yılı genel seçimleri sonrasında yapılan dört yerel seçimin sonuçları çarpıcı bir şekilde kadınların siyasal temsilinin yerelde düşük olduğunu ortaya koymaktadır. elde edilen bulgular tek tek ele alınıp irdelendiğinde sonuçlar ve ortalamaları dikkat çekici bulunmuştur.

Belediye başkanlıkları özelinde karşılaştırma yapıldığında yıllar içerisinde artış olması bile yeterli gelmemiştir. Genel sonuca bakıldığında ortalamanın %1,89 temsil yüzdesine sahip olduğu görülmekte ve kadın temsilinin, siyasal yaşamda var olma yolunda çok geri kaldığını belirtmektedir.

YILLAR	SAYISI	ORANI
2004	18	%0,5
2009	26	% 0,9
2014	40	%2,90
2019	45	%3,24
GENEL ORTALAMA	32,25	%1,89

Tablo 3.7. Belediye başkanlığı genel yüzdesi

İl Genel Meclisi üyeliklerinde dört seçim dönemi sonunda gelinen nokta olarak %3,67'dir. Bu oran irdelendiğinde İl genel meclisi üyeliklerinde kadın temsilcilerin azlığında en önemli etkenin partilerin belirlediği aday sayılarının fazla olmasına rağmen kadınların seçilmesi zor sıralarda yazılması olarak görülmektedir. Bu sorunsal her seçim döneminde her ne kadar iyileştirilmeye çalışılmışsa da yeterli verimin elde edilemediği gözlenmiştir.

YILLAR	SAYISI	ORANI
2004	57	%2,36
2009	115	% 3,51
2014	60	%5,03
2019	48	%3,77
GENEL ORTALAMA	70	%3,67

Tablo 3.8. İl genel meclisi genel yüzdesi

2004 yılından itibaren sürekli artış olan Belediye Meclis Üyeliği genel ortalama pozitif sonuç yaratması açısından önemlidir. Yerel karar mekanizmalarında %10'un üzerinde temsil ile bulunulan tek alan olarak göze çarpmaktadır. Yıllar içerisinde gösterdiği yükselen ivme, bu alanda kadınların varlığının nispeten daha fazla desteklendiğini belirtmektedir.

YILLAR	SAYISI	ORANI
2004	817	%1,77
2009	1471	% 4,5
2014	2198	%10,72
2019	2283	%11,68
GENEL ORTALAMA	1692	%7,17

Tablo 3.9. Belediye meclisi üyeliği genel yüzdesi

Kadınların yetersiz temsil sorununun ortadan kaldırılması için aday kadın sayısında artış, kadınların özgüvenlerinin desteklenmesi çalışmalarının yapılması ve yaşam koşullarının değiştirilmesi gerekmektedir. Temsili demokrasinin gereği olarak kadınların adil ve eşit temsil olanaklarına sahip olması elzemdir.

Türkiye'nin toplumsal yapısı ataerkil bir düzene sahiptir. Gelenekler, siyasal ve sosyal nesnelere varlığı, toplum tarafından oluşturulan baskı kadınları siyasi alanlardan

uzak tutmaktadır.⁶³ Aynı zamanda kadınların eğitim düzeyinin siyaset ile ilgili konularda yetersiz olması da temsil konusunda hedeflenen düzeye ulaşmama gösterilecek sebeplerden en önemlileri arasındadır. Siyasi katılımı kadınlar oy verirken veya siyasi partilere üye olurken büyük sıkıntılar çekmezken temsil noktasında eksik kalmaktadır.

Türk kadınlarının siyasi haklara erişimi dünyadaki birçok ülkeden öncedir. 1930 yılında belediye seçimlerinde ilk kez hak elde eden kadınlar, devamında da genel seçimlerde olmak üzere hem seçme hem de seçilme hakkını kazanmıştır. Ancak birçok ülkede benzer sonuçlar Türkiye’de de görülmekte, seçilme hakkında yeterli çalışmalar yapılamamıştır. Günümüz siyasi çalışmalarında bile bu sorun devam etmektedir.

Halk tarafından yönetimin hayata geçirilmesi, ülkemiz gibi temsili demokrasilerde ana koşul seçimlerdir.⁶⁴ Yerel yönetimlerin karar alma mekanizmaları için yapılan yerel seçimlerde kadınların eksik temsili halkın da istek ve ihtiyaçlarının yönetimde eksikliği sonucunu doğurmuştur.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelere paralel olarak katılım kavramı ön plana çıkarken yerellik de önem kazanmaktadır. Bu nedenle kadınların siyasal katılımı yerel düzeyden bağımsız olarak düşünülmemelidir. Öyle ki yerel yönetimler toplumsal, sosyal, kültürel, ekonomik alanlarda görülen sorunları belirleyip, ortak çözümler belirlemeyi amaç edinmiştir. Dolayısıyla kadının siyasal katılımı ile yerel yönetimler arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır.

Kadınların yaşam alanlarında söz sahibi olmaları, kendilerini özgür bir biçimde anlatabilmeleri ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir çevrenin düzenlenmesinde karar verebilecek düzeyde olması bir gereksinimdir. Çalışan ve çalışmayan ile kentsel sistem oluşurken, ayırım yapılmaksızın tüm kadınların yaşadığı ortak zorlukların fark edilmesi ve çözümlerinin sunulması daha iyi bir toplumsal yapı oluşturabilmek açısından önemlidir. Kadınların karar alma süreçlerinde ve toplumla gerçekleştirilen ortak çalışmalarda bulunması toplumsal yapının ve aile kurumunun daha iyi anlatılmasına ve yeniden kurulmasına katkıda bulunacaktır. Yönetim kademesindeki kişilerin kadınları dikkate alması ve onların bilgi ve deneyimlerinden faydalanmak için yeni bir kurumsallaşma ve temsiliyet düzeni oluşturmaları toplumsal yapının eksiksiz düzenlenebilmesi için önemlidir.

---

⁶³ ARIKBOĞA, E. (2009), Yerel Yönetimlerde Temsil ve Kadın Üyeler: Kadın Adayların Önündeki Görünmez Engeller, Türk İdare Dergisi, s.17

⁶⁴ ÇİTÇİ, O. (ed.), Yerel Seçimler Panoraması 1963 – 1999, TODAİE, Ankara, s.2

Kadınların yereldeki siyasi mekanizmalarda temsil edilmesi ve yerel yönetimler içerisinde yer almak istemeleri demokratik rejimlerde siyasi bir haktır ve yerel hizmetler kadınların günlük yaşam standartlarını yakından etkilemektedir. Katılım açısından kadın temsilciler konusunda istenilen düzeye ulaşamamıştır. Temsilci olarak kadınların belediye başkanlıklarına, meclis üyeliklerine seçilme oranlarının ulusal düzeydeki temsil edilme durumlarından daha düşük seviyede bulunmaktadır.

2004 yerel seçimleri ile 2019 yerel seçimlerini karşılaştırdığımızda il genel meclisi üyeliğinde %30' a yakın kadın temsilde artış söz konusudur. Aynı zamanda belediye meclis üyeliğinde de kadın temsilcilerin %51 oranında artması söz konusudur. Meclislerdeki bu artışlara rağmen başkanlık düzeyinde benzeri bir yükselişten bahsedilememektedir. Bu sonuçlar temsildeki yetersizliği ortaya koymaktadır. Farklı ülkelerin yerel yönetimdeki temsil durumları incelendiğinde kadınların ülkemize göre daha fazla temsil edildiğini ancak o temsil oranlarının da yeterli seviyede bulunmadığı görülmektedir.

Belediye yönetim ve karar alma süreçlerinde büyük oranda erkek temsilciler bulunsa da hizmetler bakımından daha çok kadınları ilgilendirdiği belirlenmektedir. Kadınların özellikle yerel yönetimlerde yer alma isteği ve çabası bulunduğu düşünülürse aralarında pozitif bir ilişkinin söz konusu olması doğal bir sonuçtur. Yerelde yer alan kadın tecrübe kazanmakta, dolaylı olarak kadının kendine duyduğu güven gelişmekte ve buna bağlı olarak üst karar mekanizmalarında yer alma isteği ve ulusal siyasete dâhil olma isteği gelişmektedir.

Toplum yapısını ve ihtiyaçlarını tam bir şekilde oluşturmak ve kadınların çıkarlarına değer verilmesini sağlamak için yeterli temsil durumuna gelmesi olumlu gelişmeler ortaya çıkaracaktır diyebiliriz.

3.4. Kadınların Temsil Oranının Arttırılması için Yapılması Gerekenler

Siyasi alanda kadınların temsil edilmesi var olan kadın sorunlarının çözümlenmesi için gereklidir. Temsilci rolündeki kadınların sayısının artması ve toplumsal alanda koşullarının iyileşmesi gerekmektedir. Bu durumun çözümünde farklı uygulamalar söz konusu olabilir. Siyasi partiler tarafından uygulanabilecek bir yöntem “Cinsiyet Kotası” uygulamasıdır. Cinsiyet kotası kadınlara daha eşitlikçi bir temsil olanağı sunmaktadır. Bu uygulama cinsiyet dengesini sağlayacak aynı zamanda kadın hakları açısından da olumlu

etki yaratacaktır. Cinsiyet kotasında önemli olan kadınların hangi oranda temsil edildiğidir. Kadın temsilci sayısının oran olarak fazla olduğu ülkelerde bu uygulamanın kullanıldığı görülmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi uzun yıllardır hem il yönetimi hem ilçe yönetimi hem de parti meclislerinde cinsiyet kotası çalışmasını yürütmektedir. Eş başkanlık sistemi gibi bir isimle de belirttiği %50 cinsiyet kotası uygulamayan bir diğer parti de Halkların Demokratik Parti'sidir. Bu partinin her türlü karar alma mekanizmasında ve seçimlerde oluşturduğu aday listelerinde bu kotaya uygun çalışmalar yürütmektedir. AK Parti ve Milliyetçi hareket partisinin parti tüzüklerinde kota uygulamasına dair herhangi bir çalışma yer almamaktadır. Ancak AK Parti seçim öncesinde bazı genelgeler ile teşkilatlanmalarına hassasiyet vurgusu ile farkındalık yaratmaya çalışmaktadır.

Yasal düzenlemelerin yapılması ve kadına yönelik hakların korunması yönünde adımlar atılması da bir diğer çalışma önerisidir. Sadece düzenlemelerin yetersiz olması aynı zamanda uygulanabilirliğinin de artırılması gerekmektedir. Uluslararası sözleşmeler de genel eşitlik ve cinsiyet eşitliği ilkesine dayalı olarak hakları tanımlamakla yetinmeyip yereldeki siyasal süreçlere de katılımı cinsiyet eşitliğini sağlayıcı düzenlemelere yer vermekte hatta bunu artırması gerekmektedir.⁶⁵ Destekleyici nitelikte kent konseylerinin oluşturulması ve kadınların sürece temsilci olarak dâhil edilmesi de olumlu sonuçlar verecektir. Kadın derneklerinin güçlendirilmesi ve karar alma mekanizmalarında bulunanların sürecine dahil edilecek bir sivil toplum yapılanması da kadının temsilinde büyük önem taşıyan unsurlardandır.

Temsil oranının artırılması için alınabilecek önlemler içerisinde siyasi partilerin kadın kolları giderlerinin artırılması sayılabilmektedir. Bunun nedeni kadınlara ulaşabilmede yapılacak faaliyetlerin sayıca artışına ihtiyaç duyulmasıdır. Maddi engellerin aşılması ve daha çok kadında yerel siyasetin yakınlığının vurgulanması açısından önemli görülmektedir.

Siyasete aktif katılmak isteyen kadınların önündeki engellerden biri de maddi engellerdir. Bu çerçevede 2014 seçimleri öncesinde olduğu gibi CHP ve MHP gibi partilerin kadın aday başvurularının artışını sağlamak için aday ücretlerini almaması gibi çalışmalar kadınların ekonomik sorunlar nedeniyle temsil edilebilirlikten uzak kalmalarını engelleyecektir. Ek olarak partilere üye olmada sağlanacak kolaylıklar olması, başvuru

---

⁶⁵ SANCAR, S. (2018). Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, CEİD Yayınları, Ankara, s.40

ücretlerinin kaldırılması veya ücretlerde indirim sağlanması gibi durumların kadınların siyasi alanlarda daha aktif var olmasını destekleyecektir. Böylece ekonomik engellerin aşılması eşitsizliklerin giderilmesinde önemlidir.

Siyaset konusunda kadınların bilinçlendirilmesi, siyasi çalışmalara erişimlerinin sağlanması, yaşam içerisinde politikalara duyarlılık geliştirilmesi de öncelikli yapılması gerekenler arasındadır. Bu durum kadına biçilen ev ve aile yaşantısındaki rollerin düzeltilmesi katkısını da topluma sunacaktır.

Mecliste, yerel yönetimlerde, kültürel alanlarda kadınların var olması kadın politikalarının geliştirilmesine katkı sunacağı gibi toplumsal kalkınmayı da beraberinde getirecektir. Kadınların siyasal alanda var olma istekleri artacak, yeterlilikleri gelişecek ve böylece temsil oranları artacaktır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Demokratik bir yönetimin temel kaygısı, tüm vatandaşların eşit ve özgür şekilde yönetim sürecine katılabilmesi ve tüm çıkarların temsil edilebilmesidir. Bu kaygı çerçevesinde erkeklerden farklı sorunlarla yaşam deneyimleriyle karşı karşıya olan kadınların politik bir çıkar grubu olarak demokratik bir yapıdaki temsilinin önemi ve gerekliliği bilinen bir gerçekliktir. Avrupa Birliği mevzuat ve politikalarına paralel olarak Türkiye'de toplumsal cinsiyetin ana politikalara yerleştirilmesi eğilimindeki artış da bu durumun farkında olunduğu inancını uyandırmaktadır. Ancak demokratikleşme için temsil, katılım ve iletişim ağlarının eksikliğinin giderilmesi, kadınların dâhil olacakları bir siyasi yapının işlerliği sürdürüldüğü sürece anlamlı olacaktır.

Yerel yapı; coğrafi, nüfussal ve kültürel olarak daha küçük bir alanı kapsadığından katılımı, karşılıklı iletişimi, denetimi ve temsili geliştirebilecek ve demokrasiyi kuvvetlendirebilecek bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle yerel yönetimler için “demokrasi okulu” yakıştırmaları yapılmaktadır. Vatandaşların yönetime daha kolay ulaşabilecekleri, katılabilecekleri, şeffaflık ve denetim mekanizmalarının işlerliğinin daha kolay olabileceği düşünülen yerel düzey, vatandaşların ve siyasetçilerin demokratik bir eğitim kazanabilecekleri bir yer olarak düşünülebilmektedir. Üstelik kadınlar gibi kamusal alana ve yönetime girmesi zor olan gruplar için bu nitelikler, daha da önemli avantajlar yaratabilmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının, kadına yönelik çalışmalarını artırması, var olma çabalarını destekleyici nitelikte eğitimler oluşturması ve siyasi alandaki kadın temsilcilerin etkin çalışmalarını örnek olarak göstermesi önem arz etmektedir. STK'ların kadınlara yönelik farkındalık çalışmalarının görünürlüğü artırılırsa ve geniş kitlelere ulaştırılabilirse kadının yerel siyasete katılımına olumlu katkıları olacaktır.

Üniversiteler başta olmak üzere devletin farklı kurumları ve bakanlıkları, bilimsel çalışmalarla, toplumsal cinsiyet eşitliğinin siyasal alandaki önemi üzerine etkin konferans, seminer, panel gibi buldukları çevrede hizmet ağlarını genişleterek farklı kesimlere yönelik eğitici etkinlikler düzenlemelidirler.

Yerelde belediyelerin, aktif öğrenmeyi destekleyici siyasal katılım eğitimleri düzenleyerek özellikle kadınlara yerel siyasette görev alabilmelerinin yollarını göstermek açısından rehberlik etmesi önemli bir katkı olacaktır. Böylece kadınlar buldukları yakın

çevrelerinde de var olabilecekleri ve söz sahibi olabilecekleri konusunda kendilerini daha donanımlı hale getirme imkânı bulmuş olacaktırlar.

Özetle kadınların hem yerel hem de ulusal siyasal katılım düzeyinde temsili oldukça önemlidir. Demokratikleşme sürecinde kadınların temsili farklı dinamiklerin, etkilerin ortaya çıkmasını sağlayabilir. Yerel yönetimlerin, özellikle yerel hizmetlerle ilgili, merkezi yönetimlere göre belli avantajları olduğu görülmektedir. Örneğin, yerel yönetimler halka daha yakındır. Vatandaşlar, yerel düzeydeki eylem ve kararlardan birebir etkilenmektedir. Bu nedenle yerel nüfus, isteklerini daha hızlı ve açık şekilde iletebilmektedir. Hizmetler daha az bürokrasiye takılabilmekte ve daha etkin bir hizmet akışı oluşabilmektedir. Ayrıca günümüzde yerel yönetimlerin sağlıklı ve etkin çalışması, demokratik bir yapının önemli bir parçası olabilmesine bağlıdır. Kadınların vatandaş olarak dünya tarihinde hem yerel hem ulusal düzeyde siyasal alandan dışlanmışlığı bilinmektedir. Tarih boyunca kadının özel alana sıkışmışlığı, onu siyasal/kamusal alandan uzaklaştırmış ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı çerçevesinde demokrasinin oluşumuna zarar vermiştir. 1789 Fransız İhtilali sonucunda ortaya çıkan “eşitlik, özgürlük, kardeşlik” şiarının sadece erkeklerin eşitliği özgürlüğü ve kardeşliği olduğunu gören kadınlar ihtilalden sonra kadın hakları ile ilgili görüşlerini ortaya koymuşlar ve kadınların dışarda tutulmasının Fransız Cumhuriyet’ine zarar verdiğini ifade etmişlerdir. Bu toplumsal hafıza, kadınların siyasal arenadaki varlıklarının, kimliklerinin ve etkilerinin, günümüzde dahi oldukça az ve sınırlandırılmış olmasına yol açan zihniyetin temellerini oluşturmuştur diyebiliriz. Bununla beraber kadınların siyasete kabul sorunu ya da siyasette onlara biçilen roller, bu farklı örneklerden bağımsız şekilde, cinsiyet rejimine dayalı bir sistem içinde devam etmektedir. Dünya genelinde, kadınların siyasal temsiline, ulusal düzeye göre yerel düzeyde görece daha yüksek olduğu bilinmektedir. Genel olarak kadınların, yerel siyasete katılımının, ulusal düzeye katılmaktan daha kolay olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle yerel siyasette kadınların olabilmesi için gösterilen her türlü çaba demokratikleşmeyi ve ayrımcılığın önlenmesini de sağlayacaktır diyebiliriz.

Erkek temelli siyasal kültür, kadınların seçim sürecindeki konumlarını da kontrol etmektedir. Özellikle siyasal parti sistemi üzerine kurulu temsili demokrasilerde, siyasal parti yapılanması erkekleri sistemin merkezine oturturken kadın adaylarla ilgili her türlü tercihi de merkezdeki erkeklerin kontrolüne bırakmaktadır. Kısaca kadınlar, yerel siyasal sürece girerken de sistematik olarak “siyasal şiddete” maruz kalmaktadır. Siyasal tacizden, mobbinge, cinsiyetçi tutumlardan küçümsenmeye ve fiziksel şiddete kadar bu siyasal

şiddet biçimleri değişebilmektedir. Bu nedenlerle siyasal hayat, kadınlar için korkutucu, caydırıcı ve zorlayıcı bir alan olarak görülmektedir.

2004 - 2019 yerel yönetim seçimleri ilişkin bulgular ile kadınların hangi düzeyde ne kadar temsil edildiğini ortaya konulmaktadır. Analiz sonuçlarında Yüksek Seçim Kurulu verileri kullanılmıştır. En yüksek temsil oranının belediye meclis üyeliğinde olduğu saptanmıştır. Her yıl yapılan seçimlerde kadın sayısı ve oranının artmakta olduğu görülmüştür. Belediye başkanlığı verilerinde de az da olsa yıldan yıla artış sağlandığı görülmüştür. Büyükşehir belediyelerindeki kadın temsilcilerin sayıca artması ümit vadetmektedir. İlçe belediye başkanlığında da artış olması karar verici mekanizmalardaki kadın varlığını desteklemektedir. Yine de %10 seviyesine henüz ulaşamamış olması düşündürücüdür. İl genel meclislerinde kadın temsilinin diğer incelenen iki alandan farklı seyrettiği görülmüştür. 2019 seçimlerinde düşüş yaşandığı fark edilmiştir. Tüm seçimlere ilişkin bulgular kadının siyasette henüz yeterli temsil edilemediğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Akgün, B. (2002). *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2002.
- Alban, S. B. (2015). *Türkiye’de Kadınların Kurumsal Siyasete katılımı: Siyasi Tarihinde Geldiğimiz Noktaya CHP ve MHP Penceresinden Bakış*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alkan A. (2005), *Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Altındal, Y. (2007). *Kadının Siyasal Katılımı Bağlamında Partilerin Kadın Kollarının Sosyolojik Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Araslı, O. (1989). *Seçim Sistemi Kavramı ve Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri (1876-1987)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Arem (2008). *Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler*, Yalçın Yayıncılık.
- Arıkboğa, E. (2009). Yerel Yönetimlerde Temsil Ve Kadın Üyeler: Kadın Adayların Önündeki Görünmez Engeller. *Türk İdare Dergisi*, 81(463-464), 15-44.
- Ayata Güneş, A. (1995). “Türkiye’de Kadının Siyasete Katılımı”, (Der. Ş. Tekeli) “1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar”, Ankara.
- Aydemir, D. ve Aydemir, E. (2011). *Türk Siyasetinde Kadınlar*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara.
- Berktaş, F. (2004). Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları. *İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi*, (7).
- Bora, A. ve İşat, C. (2006). Düşüm Bilgisi, “*Yerel Kadın Örgütü Olmak*”, Ankara.
- Bozatay, Ş. A., ve Kutlu, S. Z. (2014). Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 12(16), 131-156.
- Bozdağ, A. (2014). *Kadınların Siyasal Hayata Katılımında Kadın Kolları*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Bozkır, G. (2004). Türk Kadınının Siyasal Haklarını Kazanması ve Türk Kadınlar Birliği. *Toplumsal Tarih*, 13(75), 21-26
- Coparal B (1982). *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını 1919-1970*, Çev: Eyüboğlu E., İş Bankası Yayınları, İstanbul, 233.

- Coşkun, E. (2013). *Türkiye'de Kamusal Bir Özne Olarak Kadının Siyasetteki Görünürlüğü (Görünmezliği)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya
- Çağlar, N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3, 4.
- Çitçi, O. (1989). Yerel Yönetimlerde Temsil: Belediye Örneği, *Amme İdaresi Dergisi*, Ankara: *TODAİE Yayınları*, 226.
- Çitçi, O. (2001). *Yerel Seçimler Panoraması 1963 – 1999*, Ankara: *TODAİE Yayınları*.
- Çukurçayır, M. (2006). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Ankara: Çizgi Kitabevi.
- Dahl, R. A. (2010). *Demokrasi Üzerine*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Doğramacı E (1992). *Türkiye'de Kadının Dünyü ve Bugünü*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erdoğan, M. (2003). *Anayasal Demokrasi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Eser, H. B. ve Dinç, M. (2007). Kadınların Siyasal Katılımını Artırmaya Yönelik Bir Yöntem Olarak Kota Uygulamaları, *Yerel Siyaset*, 2(9).
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi, *Yasama Dergisi*, (10), 5-59.
- İnternet: <http://www.ka-der.org.tr>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2019.
- İnternet: <http://www.ysk.gov.tr/tr/29-mart-2009-mahalli-idareler-genel-secimleri/2820>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2019.
- Kandiyoti, D. (1997). “Kurtulmuş Ama Özgürleşmemiş mi? Türkiye Örneği Üzerine Bazı Düşünceler”, *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler, Metis Kadın Araştırmaları*, İstanbul.
- Kapani, M. (2005). *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Kardam, A. ve Tüzün, S. (1998). Türkiye'deki Siyasi Kutuplaşmalar ve Seçmen Davranışları. *Veri Araştırma*, Ankara.
- Konda, (2011). *Siyasette Kadın Temsili Araştırması*. İstanbul: Konda Araştırma ve Danışmanlık.
- Negiz, N. (2007). Siyasette Kadın Olmak, *Yerel Siyaset Dergisi*, 2(19), 34-37.
- Phillips, A. (2012). *Demokrasinin Cinsiyeti*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Resmi Gazete. (1924). *442 sayılı Köy Kanunu*. 07.04.1924 Tarih, 68 sayılı.
- Resmi Gazete. (1982). *2709 sayılı TC Anayasası*. 09.11.1982 Tarih, 17863 sayılı.

- Resmi Gazete. (1984). 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun. 18.01.1984 Tarih, 18285 sayılı.
- Resmi Gazete. (2004). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. 23.07.2004 Tarih, 25531 sayılı.
- Resmi Gazete. (2005). 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. 04.03.2005 Tarih, 25745 sayılı.
- Resmi Gazete. (2005). 5393 sayılı Belediye Kanunu. 13.07.2005 Tarih, 25874 sayılı.
- Sancar, S. (2012). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti-Erkeler Devlet Kadınlar Aile Kurar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, S. (2018). *Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*, Ankara: CEİD Yayınları.
- Sezen, S. (1994). *Seçim ve Demokrasi*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Teziç, E. (1997). *Anayasa Hukuku, Genel Esaslar*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Tokman Y. ve Kendirci S. (2006). Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Gerçek Demokrasi, *Ka-Der*, Ankara.
- Tokman, Y. ve Kendirci, S. (2006). *Yerel Yönetimlere İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Kadınlara Yer Açmak, Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Gerçek Demokrasi*, (2. Baskı), *Ka-Der*, Ankara.
- Toprak, Z. (2016). *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908-1935)*, Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Üste, B. (2017). Yerel Seçimlerin Cinsiyeti: Seçimler ve Kadın Temsili, *İşletme Fakültesi Dergisi*, 18(1), 101-131.
- Yaraman, A. (2015). *Türkiye’de Kadınların Siyasal Temsili*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yıldırım, H. (2013). Yerel Yönetimlerde Kadın Siyasi Temsil Yetersizliği. *Akademik Perspektif*, Ankara.
- Zihnioğlu, Y. (2003). *Kadınsız İnkılâp*, İstanbul: Metis Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : DİKTAŞ ALKOÇ, Perihan
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 18/07/1987, Kartal
Medeni hali : Evli
Telefon : (0505) 220 52 98
e-mail : perihandiktas@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Kamu Yönetimi	Devam Ediyor
Lisans	Anadolu Üniversitesi / Kamu Yönetimi	2015
Lisans	Kocaeli Üniversitesi/ Fen bilimleri Öğretmenliği	2008
Lise	Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2008	Kazım Karabekir İ.Ö.O.	Öğretmen
2009	Velibaba Ortaokulu	Öğretmen
2014	Velibaba Ortaokulu	Ortaokul Müdür Yrd.
2018	Erol Türker Ortaokulu	Ortaokul Müdür Yrd.

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Yağlı boya resim yapmak, Tiyatroya gitmek, Yabancı Dizi ve Film izlemek

hacibayram.edu.tr/le